

საქართველოს დაცული ტერიტორიების სისტემის
განვითარების სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა

შესავალი

საქართველოს დაცული ტერიტორიების სისტემის განვითარების სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა წარმოადგენს საქართველოს დაცული ტერიტორიების სისტემის განვითარების სტრატეგიას 2018-2030 წწ. და საქართველოს დაცული ტერიტორიების სისტემის განვითარების სამოქმედო გეგმას 2018-2021 წწ. იგი სახელმძღვანელო დოკუმენტია და გამიზნულია დაცული ტერიტორიების სექტორის შემდგომი განვითარებისთვის, დაცული ტერიტორიების ეფექტიანი ქსელის ჩამოყალიბებისთვის, არსებული გლობალური თუ ლოკალური პრობლემებისა და გამოწვევების გადალახვისა და ყოველდღიური მართვის ხარისხის გაუმჯობესებისთვის.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – დაცული ტერიტორიების სააგენტო (შემდგომში – სააგენტო) ხელმძღვანელობდა შიდა სამუშაო სტრატეგიული დოკუმენტებით. ამასთან, „2014-2020 წწ. საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიისა და მოქმედებათა გეგმის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 8 მაისის №343 დადგენილებით დამტკიცდა 2014-2020 წწ. საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმა (NBSAP), რომლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტია დაცული ტერიტორიები, როგორც სტრატეგიულ, ისე მოქმედებათა გეგმის ნაწილში. ამიტომ ამ დოკუმენტმა ფაქტობრივად განახლებული სტრატეგიული მიმართულებები და სამოქმედო გეგმის ზოგადი ახალი დღის წესრიგი დააწესა დაცული ტერიტორიების სექტორის წინაშე. შესაბამისად აუცილებელი გახდა დაცული ტერიტორიების განვითარების სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის მომზადება.

წინამდებარე დოკუმენტი იძლევა დაცული ტერიტორიების სისტემის ამჟამინდელი მდგომარეობის და პრობლემებისა და გამოწვევების მოკლე მიმოხილვას და წარმოადგენს გრძელვადიან სტრატეგიულ ხედვასა და სტრატეგიულ მიმართულებებს (მიზნებს), ასევე მიზნების მისაღწევად დასახულ ამოცანებს და კონკრეტულ ქმედებებს.

1. დაცული ტერიტორიების განვითარების სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განახლების პროცესი

დაცული ტერიტორიების განვითარების სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განახლების პროცესი შემდეგ სამ ძირთად ფაზას მოიცავდა:

I. მოსამზადებელი ფაზა

არსებული ინფორმაციის მიმოხილვა და ანალიზი: ჩატარდა ეროვნულ თუ საერთაშორისო დონეზე არსებული შესაბამისი სტრატეგიული და პოლიტიკის დოკუმენტების, ანგარიშებისა და პროგრამების მიმოხილვა. მათ შორის აღსანიშნავია საქართველოს მიერ რატიფიცირებული დაცულ ტერიტორიებთან დაკავშირებული საერთაშორისო კონვენციები და შეთანხმებები, ამ კონვენციების ეგიდით შექმნილი პროგრამები და სტრატეგიული დოკუმენტები, მაგ., „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ კონვენციის „სამუშაო პროგრამა დაცული ტერიტორიებთან დაკავშირებით“ (PoWPA); „ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიული გეგმა 2011-2020“ და ე.წ. აიტის მიზნები; ასევე „ევროპის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის კონვენცია (ბერნის კონვენცია)“, ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ხელმოწერილი ასოცირების შეთანხმების მოთხოვნები, კავკასიის ეკორეგიონული კონსერვაციის გეგმა 2013-2017, საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმა 2014-2020 (NBSAP), გარემოს დაცვის მოქმედებათა მესამე ეროვნული პროგრამა (NEAP 3) და სხვ.

წინასწარი კონსულტაციები ძირითად დაინტერესებულ მხარეებთან: გაიმართა შეხვედრები დამოუკიდებელ ექსპერტებთან და შემდეგი ორგანიზაციების/პროექტების წარმომადგენლებთან: ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის კავკასიის ოფისი (WWF), გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოება (GIZ), კავკასიის ბუნების ფონდი (CNF), სახეობათა კონსერვაციის ცენტრი „ნაკრესი“, „მწვანე ალტერნატივა“, თბილისის ზოოპარკი, „დაცული ტერიტორიების მხარდაჭერის პროგრამა კავკასიაში - საქართველო (SPPA – Georgia)“ (შემდგომში – SPPA – Georgia).

სააგენტოს სუსტი და ძლიერი მხარეების ანალიზი: ე.წ. „სვოტ-ანალიზი“ ჩატარდა სააგენტოს ცენტრალური აპარატის სხვადასხვა სტრუქტურული ქვედანაყოფის თანამშრომლების მონაწილეობით. შედეგები გათვალისწინებული იყო სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის მომზადების პროცესში. ამ ანალიზმა ფაქტობრივად განსაზღვრა გრძელვადიანი ხედვისა და სტრატეგიის, ასევე სამოქმედო გეგმის ამბიციურობის ხარისხი; ასევე სააგენტოს დაეხმარა იმაში, რომ დაცული ტერიტორიების სისტემის შემდგომი განვითარება განიხილა დღეს არსებულ სოციალურ-პოლიტიკურ კონტექსტში, რათა მომხდარიყო „გარე ხელშემწყობი ფაქტორების“ მაქსიმალურად გამოყენება დაცული ტერიტორიების სისტემის განვითარების სასარგებლოდ, ხოლო „გარე ნეგატიური ფაქტორების“ მიტიგაციისთვის კი – განსაზღვრულიყო ადეკვატური რეაგირების გზები.

II. დაგეგმვა

მოსამზადებელი ფაზის შემდეგ ჩატარდა სამუშაო შეხვედრები, რომელსაც სააგენტოს ცენტრალური აპარატისა და ტერიტორიული ადმინისტრაციების თანამშრომლების გარდა, ესწრებოდნენ შემდეგი ორგანიზაციებისა და პროექტების წარმომადგენლები: ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის კავკასიის ოფისი (WWF), ერთობლივი ტრანსსასაზღვრო სამდივნო (TJS), კავკასიის ბუნების ფონდი (CNF), სახეობათა კონსერვაციის ცენტრი „ნაკრესი“, SPPA – Georgia.

სამუშაო შეხვედრებზე ეტაპობრივად ჩამოყალიბდა სატრატეგიული ხედვა, მიზნები და ამოცანები, ბოლოს კი – ქმედებები. შედეგად შემუშავდა დაცული ტერიტორიების განვითარების სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის წინასწარი ვერსია.

III. განხილვები დაინტერესებულ მხარეებთან

დოკუმენტის წინასწარი ვერსია განხილულ იქნა როგორც სააგენტოს თანამშრომლების, ასევე დაინტერესებული მხარეების მიერ. მოწოდებულ იქნა კომენტარები საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნებისა და სატყეო პოლიტიკის დეპარტამენტის,

იურიდიული დეპარტამენტის, ასევე სააგენტოს საკონსულტაციო საბჭო წევრების მხრიდანაც. შესაბამისი კომენტარები და შენიშვნები გათვალისწინებულ იქნა საბოლოო დოკუმენტში.

2. განხორციელების კომპეტენცია და ვადები

დაცული ტერიტორიების განვითარების სტრატეგიული ხედვა და მიზნები შედარებით გრძელვადიანია და 15-წლიან პერიოდზეა გათვლილი. აღსანიშნავია, რომ ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმა 2020 წელს კვლავ განახლდება. 2020 წლამდეა ასევე გათვლილი 20 გლობალური მიზანი - ე.წ. „ბიომრავალფეროვნების აიტის მიზნები“. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია, რომ საქართველოს დაცული ტერიტორიების განვითარების სტრატეგია, საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგია და გლობალური მიზნები შესაბამისობაში იყოს ერთმანეთთან.

დაცული ტერიტორიების განვითარების სამოქმედო გეგმა გაწერილია მომავალ 4-წლიან პერიოდზე.

დაცული ტერიტორიების განვითარების სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განხორციელებაზე პასუხისმგებელია სააგენტო სხვა სამთავრობო და არასამთავრობო უწყებებთან თანამშრომლობით.

3. საქართველოს დაცული ტერიტორიების სისტემის მოკლე მიმოხილვა

3.1. დაცული ტერიტორიების კატეგორიები და არსებული ქსელი

„დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“ საქართველოს კანონი დაცულ ტერიტორიას განსაზღვრავს, როგორც ბიოლოგიური მრავალფეროვნების, ბუნებრივი რესურსებისა და ბუნებრივ გარემოში ჩართული კულტურული ფენომენების შესანარჩუნებლად განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სახმელეთო ტერიტორიას და/ან აკვატორიას, რომლის დაცვა და მართვა ხორციელდება გრძელვადიან და მყარ სამართლებრივ საფუძველზე, ხოლო დაცული ტერიტორიების სისტემა არის დაცული ტერიტორიების სხვადასხვა კატეგორიებისაგან აგებული ქსელი, რომელიც ფუნქციონირებს და იმართება, როგორც ბუნების დაცვისა და მდგრადი განვითარების ერთიანი სისტემა.

საქართველოს კანონმდებლობა ითვალისწინებს დაცული ტერიტორიების 6 კატეგორიას, რომლებიც შეესაბამება ბუნების კონსერვაციის მსოფლიო კავშირის - IUCN-ის დაცული ტერიტორიების I-VI კატეგორიებს (იხ. ცხრილი N1). ნებისმიერი

ეროვნული კატეგორიის დაცული ტერიტორია ასევე შეიძლება იყოს კონსერვაციული მიზნების მქონე საერთაშორისო კატეგორიის ტერიტორიაც; კანონდებლობით გათვალისწინებულია ისეთი საერთაშორისო კატეგორიები, როგორიცაა საერთაშორისო მნიშვნელობის ჭარბტენიანი ტერიტორია (ე.წ. „რამსარის საიტი“) და ბიოსფერული რეზერვატი.

ცხრილი N1: დაცული ტერიტორიის ეროვნული და შესაბამისი IUCN-ის კატეგორიები

დაცული ტერიტორიის ეროვნული კატეგორია	IUCN-ის შესაბამისი კატეგორია	მართვის ფორმა
სახელმწიფო ნაკრძალი	I	მკაცრი დაცვა
ეროვნული პარკი	II	ეკოსისტემის კონსერვაცია და რეკრეაცია
ბუნების ძეგლი	III	ბუნების თავისებურებების კონსერვაცია
აღკვეთილი	IV	შენარჩუნება აქტიური მართვის გზით
დაცული ლანდშაფტი	V	ლანდშაფტის და/ან აკვატორიის კონსერვაცია და რეკრეაცია
მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია	VI	ბუნებრივი ეკოსისტემების მდგრადი გამოყენება

ამჟამად, საქართველოს დაცული ტერიტორიების ქსელი მოიცავს ეროვნული კატეგორიის დაცულ ტერიტორიებს (იხ. ცხრილი N2), მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიის გარდა, და ფარავს ქვეყნის საერთო ფართობის დაახლოებით 8.57%-ს.

ცხრილი N2: დაცული ტერიტორიების რაოდენობა და საერთო ფართობი კატეგორიების მიხედვით

დაცული ტერიტორიის კატეგორია	რაოდენობა	საერთო ფართობი (ჰა)
-----------------------------	-----------	---------------------

სახელმწიფო ნაკრძალი	14	139 048.8
ეროვნული პარკი	11	349 327.2
ბუნების ძეგლი	42	2 941.4
აღკვეთილი	19	71530.45
დაცული ლანდშაფტი	2	34 708
სულ:	88	597 555.85

4.2. საკუთრება და მართვა

სახელმწიფო ნაკრძალის, ეროვნული პარკის, ბუნების ძეგლისა და აღკვეთილის ტერიტორიები და ამ ტერიტორიებზე არსებული ბუნებრივი რესურსები მხოლოდ სახელმწიფო საკუთრებაა. დაცულ ლანდშაფტსა და მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიაზე სახელმწიფო საკუთრებასთან ერთად დაშვებულია საკუთრების სხვა ფორმებიც მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად.

დაცულ ტერიტორიებს მართავს სააგენტო. სხვა სახელმწიფო უწყებები და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები დაცული ტერიტორიების მართვაში მონაწილეობენ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით, თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან კოორდინირებული მოქმედების საფუძველზე. სააგენტო თავის საქმიანობას ახორციელებს მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად.

სააგენტო, ასევე შესაძლებელია, სხვა ორგანიზაციებთან ერთად ახორციელებდეს დაცული ლანდშაფტების (V კატეგორია) და, გამონაკლის შემთხვევებში, აღკვეთილების (IV), ბიოსფერული რეზერვატების, მსოფლიო მემკვიდრეობის უბნებისა და ბუნების ძეგლების ცალკეული ზონების მართვას. სააგენტო ასევე უფლებამოსილია, განახორციელოს მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიების (VI კატეგორია) კონტროლი.

დაცული ტერიტორიების სისტემის დაფუძნების, ფუნქციონირებისა და მართვის სახელმწიფო პოლიტიკას, ქმედებათა კოორდინირებასა და კონტროლს ახორციელებს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო.

სააგენტოს მართავს თავმჯდომარე მისდამი დაქვემდებარებული ცენტრალური აპარატისა და ტერიტორიული ადმინისტრაციების მეშვეობით.

5. საერთაშორისო ვალდებულებები

დაცული ტერიტორიები საქართველოს ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის ერთ-ერთი უმთავრესი ინსტრუმენტია. შესაბამისად, უმნიშვნელოვანესია დაცული ტერიტორიების სისტემის როლი და პასუხისმგებლობა ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნების მხრივ ქვეყნის მიერ აღებულ საერთაშორისო ვალდებულებების შესრულებაში, რაც, პირველ რიგში, გამოიხატება საქართველოს მიერ რატიფიცირებული საერთაშორისო კონვენციების შესრულებაში. ამ კუთხით განსაკუთრებით აღსანიშნავია „კონვენცია ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“, „კონვენცია საერთაშორისო მნიშვნელობის ჭარბტენიანი, განსაკუთრებით წყლის ფრინველთა საბინადროდ ვარგისი, ტერიტორიების შესახებ“ (ე.წ. „რამსარის კონვენცია“), „კონვენცია მიგრირებადი სახეობების შესახებ“ (CMS), „იუნესკოს კონვენცია მსოფლიო მნიშვნელობის ბუნებრივი და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის შესახებ“ და „ევროპის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების კონვენცია“, ე.წ. „ბერნის კონვენცია“.

5.1. საერთაშორისო და ეროვნული პრიორიტეტები დაცულ ტერიტორიებთან დაკავშირებით

თითოეული ზემოთ ჩამოთვლილი კონვენცია მოიცავს სხვადასხვა შეთანხმებას, გეგმას თუ კონკრეტულ ინსტრუმენტს, რომელთა სამუალებითაც მხარე ქვეყნები კონვენციით ნაკისრ ვალდებულებებს ახორციელებენ. დაცულ ტერიტორიებთან უშუალოდ დაკავშირებულია ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის „სამუშაო პროგრამა დაცული ტერიტორიებისთვის“ (The Programme of Work on Protected Areas - PoWPA); „ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიული გეგმა 2011-2020“ და 20 გლობალური მიზანი - ე.წ. „ბიომრავალფეროვნების აიტის მიზნები“, რომელთაგან მე-11 უშუალოდ ეხება დაცულ ტერიტორიებს; ასევე „ბერნის კონვენციის“ განხორციელების ერთ-ერთი მთავარი ინსტრუმენტი „ზურმუხტის ქსელი“, რომლის დაარსება ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ხელმოწერილი ასოცირების შეთანხმების მოთხოვნაა. ეს ხელშეკრულება საქართველოს ასევე ავალდებულებს „ფრინველთათვის მნიშვნელოვანი ტერიტორიების“ დაარსებას, რომელთა მნიშვნელოვანი ნაწილი სწორედ არსებულ თუ დაგეგმილ დაცულ ტერიტორიებზე ხვდება.

რეგიონულ პრიორიტეტებს განსაზღვრავს კავკასიის ეკორეგიონული კონსერვაციის გეგმა, რომლის შუალედური მიზნების გარკვეული ნაწილი უკავშირდება საქართველოს დაცული ტერიტორიების ქსელის განვითარებასა და მართვას.

„საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიისა და მოქმედებათა გეგმის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 8 მაისის N343 დადგენილებით დამტკიცებული 2014-2020 წწ. საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმაში (NBSAP) გაწერილია სტრატეგიული მიმართულებები დაცულ ტერიტორიებთან დაკავშირებით. ასევე დაცულ ტერიტორიებს სხვადასხვა ხარისხით შეეხება ამ დოკუმენტის სულ მცირე 15 ეროვნული მიზანი. თუმცა უშუალო შეხებაშია *ეროვნული მიზანი C.4*, ასევე 26 ამოცანა და 24 ქმედება.

ჩანართი N1: საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმა 2014-2020:

(ა) სტრატეგიული მიდგომები დაცულ ტერიტორიებთან დაკავშირებით:

- ✓ ქვეყნის ბიომრავალფეროვნების შესანარჩუნებლად აუცილებელია დაცული ტერიტორიების სივრცითი განვითარების გეგმის შემუშავება და დაცული ტერიტორიების ძლიერი ქსელის შექმნა, რაც გულისხმობს ფართო ლანდშაფტებში ინტეგრირებული დაცული ტერიტორიების ერთმანეთთან დაკავშირებულ ქსელს.
- ✓ საჭიროა ტრანსსასაზღვრო კავშირების უზრუნველყოფა მეზობელი ქვეყნების დაცული ტერიტორიების სისტემებთან.
- ✓ საჭიროა დაცული ტერიტორიების შესახებ არსებული კანონმდებლობის გავრცობა-დეტალიზაცია და დახვეწა, რაც მოიცავს შემდეგ ასპექტებს: დაცული ტერიტორიების დაარსების ახალი შესაძლებლობების შემოღება; სხვადასხვა კატეგორიის დაცული ტერიტორიების მართვაზე პასუხისმგებელი ინსტიტუციები და ამ ტერიტორიებზე დაშვებული თუ აკრძალული საქმიანობები; კანონმდებლობის უფლებამოსილებისა და საზოგადოებრივ-სახელმწიფო (საჯარო) საკუთრების მოდელის გაძლიერება; პარტნიორობის სხვადასხვა საშუალებისა და დაფინანსების ინოვაციური ინსტრუმენტების შემოტანა; საერთაშორისო თანამშრომლობისა და დაცული ტერიტორიების ქსელის დაგეგმვის მოდელის სრულყოფა.
- ✓ კანონმდებლობაში უფრო ნათლად უნდა ჩამოყალიბდეს დაცული ტერიტორიების V და VI კატეგორიების დაარსებისა და მართვის საკითხები.
- ✓ კანონმდებლობაში უნდა განისაზღვროს დამხმარე და ბუფერული ზონების ჩამოყალიბებისა და მართვის საკითხები.

- ✓ საჭიროა დაცული ტერიტორიის საზღვრებს გარეთ ტერიტორიის გამოყენებისა და განვითარების ირიბი და პირდაპირი ნეგატიური ზეგავლენის თავიდან ასაცილებლად ან/და შესარბილებლად, სააგენტოს უფლებამოსილების განხორციელებისთვის საკანონმდებლო პაკეტის შემუშავება და დამტკიცება (ყველა დაკავშირებულ კანონში შესწორებებისა და დამატებების შეტანა, კანონქვემდებარე აქტების მიღება).
- ✓ დაცულ ტერიტორიებზე უნდა დაინერგოს რესურსების მდგრადი გამოყენების (ტრადიციული გამოყენების ზონებისთვის), ინვაზიური სახეობების მართვისა და კვლევა-მონიტორინგის პროგრამები და შეიქმნას ეფექტიანი და განახლებადი მონაცემთა ბაზები.
- ✓ ყველა დაცულ ტერიტორიაზე რეგულარულად უნდა ტარდებოდეს მართვის ეფექტიანობის შეფასებები.
- ✓ საჭიროა ცნობიერების ამაღლება საზოგადოებისა და დაინტერესებულ პირთა ყველა ჯგუფში, გადაწყვეტილების მიმღებთა ჩათვლით.
- ✓ უზრუნველყოფილი უნდა იყოს დაცული ტერიტორიების მართვის საკითხებში დაინტერესებული ჯგუფების, პირველ რიგში, კი - ადგილობრივი მოსახლეობის ჩართულობის უზრუნველყოფა შესაბამისი მექანიზმების/რეგულაციების შემოღებით.
- ✓ დაცული ტერიტორიების დამხმარე ზონაში მცხოვრები მოსახლეობისთვის უნდა მოხდეს ადეკვატური კომპენსაციის და პოზიტიური წახალისების მექანიზმების შემუშავების საკითხის შესწავლა და დანერგვა.
- ✓ საჭიროა თითოეულ დაცულ ტერიტორიაზე აუცილებელი შესაფერისი ინფრასტრუქტურის მოწყობა და არსებული ინფრასტრუქტურის სათანადო მდგომარეობაში შენარჩუნება; ყველა დაცული ტერიტორია უნდა იყოს სათანადოდ აღჭურვილი.
- ✓ უზრუნველყოფილი უნდა იყოს დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციებში კვალიფიციური კადრების მოზიდვა და პერსონალის კვალიფიკაციის მუდმივად ამაღლების უზრუნველყოფა.
- ✓ გასაუმჯობესებელია დაცული ტერიტორიების დაფინანსება, მათ შორის, დაფინანსების ინოვაციური მექანიზმების დანერგვისა და ფონდების მოძიების გზით.

(ბ) დაცულ ტერიტორიებთან უშუალოდ დაკავშირებული ეროვნული მიზანი

ეროვნული მიზანი C.4

„2020 წლისთვის, დაცული ტერიტორიები მოიცავს ქვეყნის სახმელეთო ფართობის სულ მცირე 12%-ს, და აკვატორიის - 2.5%-ს. ეკოსისტემური სერვისების თვალსაზრისით განსაკუთრებული მნიშვნელობის ტერიტორიების მართვა ხორციელდება ეფექტიანად, ეკოლოგიურად წარმომადგენლობითი სისტემისა და სხვა ეფექტიანი კონსერვაციული ღონისძიებების მეშვეობით; მიმდინარეობს დაცული ტერიტორიების ქსელის შექმნა და მისი ინტეგრირება ფართო სახმელეთო და საზღვაო ლანდშაფტებში“.

(გ)დაცულ ტერიტორიებთან სხვადასხვა ხარისხით დაკავშირებული ამოცანები

- **ამოცანა A.1-ი2.** ფართო საზოგადოებასა და კონკრეტულ სამიზნე ჯგუფებზე გათვლილი საკვანძო გზავნილების შემუშავება ბიომრავალფეროვნების (აგრობიომრავალფეროვნების ჩათვლით), ფასეულობებისა და ეკოსისტემური სერვისების შესახებ და შესაბამისი საინფორმაციო კამპანიის წარმოება კომუნიკაციის სხვადასხვა საშუალებების გამოყენებით
- **ამოცანა A.2-ი1.** საზოგადოების ინფორმირების არსებული მექანიზმების ეფექტიანობის გაძლიერება და ახალი მექანიზმების შექმნა ბიომრავალფეროვნების შესახებ უახლესი და სანდო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად საქართველოს ყველა რეგიონში
- **ამოცანა A.3-ი2 .** ბიომრავალფეროვნებისა და ეკოსისტემების ეკონომიკური ფასეულობების შეფასება და მათი გათვალისწინება ეროვნული აღრიცხვის, სოფლის მეურნეობის განვითარებისა და სიღარიბის აღმოფხვრის სტრატეგიებსა და დაგეგმვის პროცესებში
- **ამოცანა A.3-ი3** ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის მხრივ პოზიტიური ეკონომიკური წამახალისებელი მექანიზმების შემუშავება/დანერგვა და ნეგატიური მექანიზმების გაუქმება
- **ამოცანა A.3-ი5.** ინფრასტრუქტურული და ბიომრავალფეროვნებაზე პოტენციურად მავნე ზემოქმედების მქონე სხვა პროექტების დაქვემდებარება გზშ-სთვის გარემოსდაცვითი სტანდარტების მიხედვით; გარდაუვალი ზემოქმედების შემთხვევაში ადეკვატური და სამართლიანი კომპენსაციის მექანიზმების ამუშავება
- **ამოცანა B.1-ი2.** ტყის ეკოსისტემებზე ზეწოლის შემცირება
- **ამოცანა B.2-ი1.** უცხო ინვაზიური სახეობების გავრცელების პრევენცია და

არსებული სახეობების კონტროლი

- **ამოცანა B.3-ი2.** სოფლის მეურნეობიდან გარემოს დაბინძურების მნიშვნელოვნად შემცირება სათანადო ინსტიტუციური ბაზის გაუმჯობესების და დეგრადირებული სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებისა და სათიბ-სადოვრების აღდგენის გზით
- **ამოცანა B.4-ი1.** სოფლის მეურნეობასა და სურსათთან დაკავშირებული საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩარჩოს გაუმჯობესება აგროეკოსისტემებისა და ბუნებრივი სათიბ-სადოვრების კონსერვაციისა და მდგრადი გამოყენებისთვის
- **ამოცანა B.4-ი2.** მდგრადი სასოფლო-სამეურნეო წარმოების პოპულარიზაციის და სერტიფიცირებისა და ნიშანდების სქემების განვითარების (მათ შორის ბიომეურნეობა, სანიმუშო სასოფლო-სამეურნეო პრაქტიკა და ველურ ბუნებაში შეგროვების მდგრადი სისტემები) პროგრამების დანერგვა
- **ამოცანა B.4-ი3.** საქართველოს აგრარული ეკოსისტემებისა (ეკოსისტემური სერვისებისა და სასოფლო-სამეურნეო ნიადაგების) და ბუნებრივი სადოვრების ეკოლოგიური მდგომარეობის შეფასება
- **ამოცანა C.1-ი1.** ქვეყნის ბიომრავალფეროვნების მდგომარეობის დადგენა სახეობათა ინვენტარიზაციისა და სათანადო შეფასებების საშუალებით
- **ამოცანა C.2-ი1.** სახეობებზე ორიენტირებული ქმედითი კონსერვაციული (მათ შორის პოპულაციების ზრდის ხელშეწყობის) ღონისძიებების გატარება
- **ამოცანა C.2-ი2.** ადამიანსა და ველურ ბუნებას (განსაკუთრებით ველურ მტაცებლებს) შორის კოფლიქტის შერბილება
- **ამოცანა C.4-ი1.** დაცული ტერიტორიების ქსელის ჩამოყალიბებისათვის საჭირო ნორმატიული აქტების მიღება
- **ამოცანა C.4-ი2.** დაცული ტერიტორიების ეროვნული ქსელის დაგეგმვა
- **ამოცანა C.4-ი3.** დაცული ტერიტორიების საერთო ფართობის გაზრდა
- **ამოცანა C.4-ი4.** დაცული ტერიტორიების ქსელის ჩამოყალიბების ინიცირება
- **ამოცანა C.4-ი5.** დაცული ტერიტორიების მართვის ეფექტიანობის გაზრდა
- **ამოცანა C.4-ი6.** ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და მდგრადი გამოყენების

დამხმარე მექანიზმების შექმნის ხელშეწყობა ადგილობრივი მოსახლეობისა და კერძო სექტორის მონაწილეობით

- **ამოცანა C.4-o7.** ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის განვითარება საქართველოსა და მეზობელი ქვეყნების დაცულ ტერიტორიებს შორის
- **ამოცანა C.5-o1.** კულტურული მცენარეების ენდემური სახეობების/ადგილობრივი ჯიშებისა და შინაური ცხოველების აბორიგენული ჯიშების ფერმაზე კონსერვაციის ხელშეწყობა, კულტურული მცენარეების ველური მონათესავე სახეობებისა და მნიშვნელოვანი ტრადიციული პროდუქტების დედოების/საფუძვრების კონსერვაცია მათი გავრცელების არეალებში
- **ამოცანა C.6-o1** შავი ზღვის ეკოსისტემის მთლიანობისა და სახეობების მრავალფეროვნების აღდგენა
- **ამოცანა D.2-o1** ეროვნულ დონეზე კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული ბიომრავალფეროვნების კარგვის ფაქტორების იდენტიფიცირება და მათ დასაძლევად მიმართული ქმედებების შემუშავება
- **ამოცანა E.1-o2.** ტყის, დაცული ტერიტორიების, საძოვრების, ნადირობისა და თევზაობის მართვასთან დაკავშირებული პროფესიული ცოდნისა და სამეცნიერო ბაზის გაუმჯობესება, გაზიარება და ფართოდ გამოყენება
- **ამოცანა E.2-o1.** ბიომრავალფეროვნების სწავლების ეფექტიანი სისტემის შემუშავება და დანერგვა ფორმალურ (და არაფორმალურ) განათლებაში

6. მოკლე სიტუაციური ანალიზი

6.1. საქართველოს დაცული ტერიტორიების ქსელის კრიტიკული ანალიზი

პოსტსაბჭოთა პეროდში საქართველოში დაცული ტერიტორიების სისტემის ძირეული რეფორმა განხორციელდა: დაცული ტერიტორიების კატეგორიების საბჭოთა მოუქნელი სისტემა გარდაიქმნა და შემოღებულ იქნა IUCN-ის კრიტერიუმზე დაფუძნებული 6 კატეგორია; დაარსდა ახალი კატეგორიების დაცული ტერიტორიები; მოხდა ზოგიერთი არსებული დაცული ტერიტორიის გაფართოება და რეორგანიზაცია. ყოფილ საბჭოთა პერიოდთან შედარებით, დაცული ტერიტორიების საერთო ფართობი სამჯერ გაიზარდა. მიუხედავად ამისა, დაცული ტერიტორიების საერთო ფართობი და ბიომრავალფეროვნების კუთხით

მნიშვნელოვანი ტერიტორიების დაფარვის ხარისხი ჯერ კიდევ არასაკმარისია. კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია ის, რომ საქართველოს დაცული ტერიტორიები არ ქმნის ერთიან ეკოლოგიურ ქსელს. მცირე დაფარვა და დამაკავშირებელი კორიდორების არარსებობა მნიშვნელოვნად აკნინებს საქართველოს დაცული ტერიტორიების სისტემის ეფექტურობას ქვეყნის ბიომრავალფეროვნების გრძელვადიანი კონსერვაციის უზრუნველყოფის კუთხით.

საქართველოში არასაკმარისადაა გამოყენებული ან არ არსებობს ტერიტორიული კონსერვაციის საერთაშორისო ინსტრუმენტები, როგორებიცაა „რამსარის ტერიტორია“, „UNESCO-ს მსოფლიო მემკვიდრეობის უბანი“ და „ბიოსფერული რეზერვატი“. ტერიტორიული კონსერვაციის ეს ფორმები დაგეგმილ „ზურმუხტის ქსელთან“ ერთად საუკეთესო შესაძლებლობებს ქმნიან საქართველოს დაცულ ტერიტორიებს შორის კავშირების დასამყარებლად. თუმცა ზედაპირული შეფასებითაც კი ნათელია, რომ ქვეყანაში ჯერ კიდევ არ ამოწურულა ეროვნული კატეგორიების დაცული ტერიტორიების განვითარების საჭიროება და პოტენციალი. ეს შეეხება არამარტო V და VI კატეგორიებს, არამედ ისეთ კატეგორიებსაც, როგორებიცაა ეროვნული პარკი, სახელმწიფო ნაკრძალი, ბუნების ძეგლი და აღკვეთილი.

დაცული ტერიტორიების სისტემის შემდგომ განვითარებისა და მისი ეფექტურ ეკოლოგიურ ქსელად ჩამოყალიბებისთვის აუცილებელია არსებული დაცული ტერიტორიების კრიტიკული ანალიზის ჩატარება სახეობებისა და ჰაბიტატების დაფარვის მხრივ არსებული თეთრი ლაქების გამოსავლენად. „აუცილებელია დაცული ტერიტორიების სივრცითი განვითარების გეგმის შემუშავება და დაცული ტერიტორიების ძლიერი ქსელის შექმნა, რაც გულისხმობს ფართო ლანდშაფტებში ინტეგრირებული დაცული ტერიტორიების ერთმანეთთან დაკავშირებულ ქსელს“ (საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმა 2014-2020).

6.2. საქართველოს დაცული ტერიტორიების ეკოსისტემური სერვისები

მრავალფეროვანი ეკოსისტემური სერვისების მოწოდების გამო საქართველოს დაცული ტერიტორიებს განსაკუთრებული და სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი როლი აქვს საზოგადოების კეთილდღეობის უზრუნველყოფის საქმეში. ამ ეკოსისტემურ სერვისებს შორისაა ისეთი პირდაპირი სარგებელი, როგორიცაა სუფთა ჰაერისა და სასმელი წყლის მოწოდება, ესთეტიკური კმაყოფილება და რეკრეაციული პოტენციალი, კლიმატის ცვლილების შედეგების შერბილება და მასთან ადაპტაცია და სხვ. ასეთი ტიპის ეკოსისტემური სერვისები ნაკლებად გაცნობიერებული და დაფასებულია როგორც ფართო საზოგადოების, ისე გადაწყვეტილების მიმღებთა

მხრიდან. უფრო ხელშესახებია ისეთი სერვისები, რომელთაც პირდაპირი და მატერიალურად გამოხატული სარგებელი მოაქვს ადამიანისთვის. ასეთებია: ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობა, სამოვარი, შეშა, სამკურნალო მცენარეები, ტყის ნობათი, ეკოტურისტული პოტენციალი და მასთან დაკავშირებული ბიზნესის შესაძლებლობები და ა.შ. თუმცა ამ შემთხვევაშიც ნაკლებადაა გაცნობიერებული, თუ რა მნიშვნელობა აქვს დაცულ ტერიტორიებს ამ ეკოსისტემური სერვისების შენარჩუნებისა და გრძელვადიანი უზრუნველყოფისთვის.

6.3. სექტორთშორისი ურთიერთობები

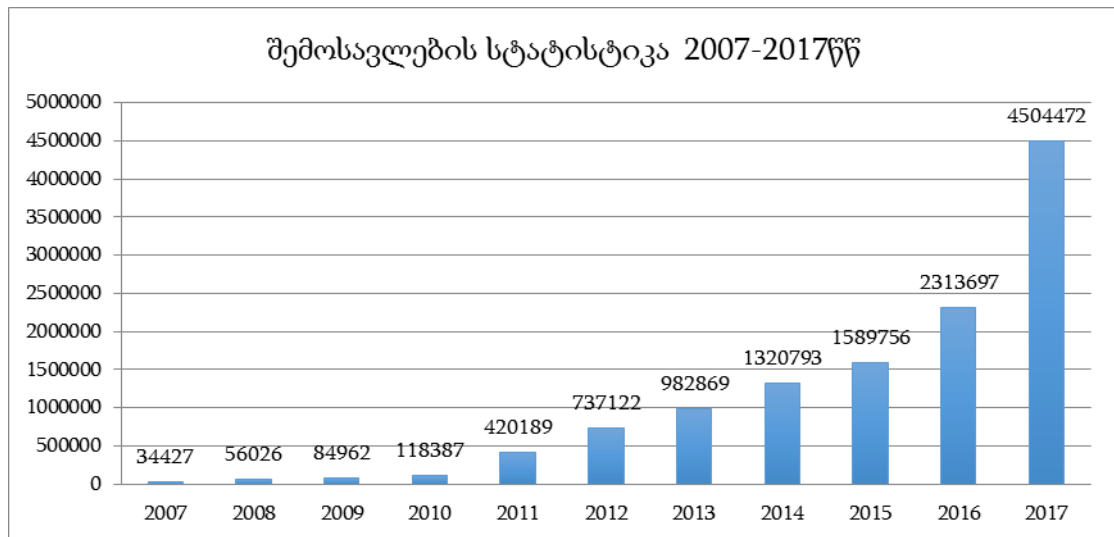
სამწუხაროდ, ბიომრავალფეროვნების კონსერვაცია და მდგრადი გამოყენება საქართველოში ნაკლებად პრიორიტეტულად ითვლება ეკონომიკური განვითარების ინტერესებთან შედარებით, უმეტესად რთულია სექტორებს შორის ინტერესთა თანხვედრის გამოძებნა და, შესაბამისად, გარკვეული თანამშრომლობის მიუხედავად, დაცული ტერიტორიები არ წარმოადგენს პრიორიტეტულ საკითხს. მდგრადი განვითარების პრინციპების დანერგვის ხელშეწყობისთვის მნიშვნელოვანია სექტორებს შორის უფრო მეტი კომუნიკაცია და თანამშრომლობა, რაც შესაძლებელს გახდის თავიდან იქნას აცილებული შესაძლო უარყოფითი ზემოქმედება.

6.4. დაცული ტერიტორიების სისტემის ფინანსური მდგრადობა

ბოლო წლების განმავლობაში გაიზარდა დაცული ტერიტორიების დაფინანსება, განსაკუთრებით დონორი და პარტნიორი ორგანიზაციების მხრიდან; 2007 წელთან შედარებით, მრავალჯერაა გაზრდილი უწყების საკუთარი შემოსავლები ტურისტული სერვისებიდან (იხ. დიაგრამა N1). მიუხედავად ამისა, „მართვის სტრუქტურისა და ფუნქციონირების თითქმის ყველა კომპონენტი განიცდის დაფინანსების ნაკლებობას, მათ შორისაა ისეთი მნიშვნელოვანი სფეროები, როგორებიცაა ხელფასები და საოპერაციო ხარჯები. პრაქტიკულად არ არსებობს ფონდები ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგისა და დამატებითი კვლევებისთვის, ასევე საგანმანათლებლო საქმიანობებისთვის („საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიისა და მოქმედებათა გეგმის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 8 მაისის N343 დადგენილებით დამტკიცებული 2014-2020 წწ. საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმა (NBSAP)).

სისტემის ფუნქციონირების ფინანსური მდგრადობის უზრუნველსაყოფად საჭიროა დაფინანსების სტაბილური წყაროები. ამ მხრივ სახელმწიფო ბიუჯეტის გარდა, აღსანიშნავია კავკასიის ბუნების ფონდი (CNF), რომლის მთავარი უპირატესობა სხვა დონორ ორგანიზაციებთან შედარებით ის არის, რომ ფონდი სხვა სფეროებთან ერთად ხელფასებსაც აფინანსებს სპეციალური სახელფასო დანამატის

სახით (მცირე ხელფასები სისტემის ეფექტიანი ფუნქციონირების მხრივ არსებული მრავალი პრობლემის ერთ-ერთი მთავარი ძირეული მიზეზია). ამჟამად ფონდი ეხმარება 10 დაცულ ტერიტორიას (თუშეთის, ვაშლოვანის, ლაგოდეხის, ჯავახეთისა და ფშავ-ხევსურეთის დაცული ტერიტორიები, მტირალას, ბორჯომ-ხარაგაულის, კინტრიშის, ყაზბეგისა და ალგეთის ეროვნული პარკები) და ეს რიცხვი მომავალ წლებში კიდევ გაიზრდება. თუმცა მხოლოდ CNF-ის მხარდაჭერა არ არის საკმარისი დაცული ტერიტორიების გრძელვადიანი ფინანსური მდგრადობის უზრუნველსაყოფად. სახელმწიფო დაფინანსების გაზრდასთან ერთად აუცილებელია, გააქტიურდეს დაფინანსების ინოვაციური მექანიზმების დანერგვა და დამატებითი ფონდების მოძიება (*საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმა 2014-2020*).

დიაგრამა N1: ტურისტული სერვისებიდან მიღებული შემოსავლები (*ოდენობები მითითებულია ლარში; წყარო: სააგენტოს ანგარიში 2017*)

6.5. ბუნებრივი რესურსების მდგრადი მართვა

ბოლო პერიოდში მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა დაცულ ტერიტორიებზე ბუნებრივი რესურსების მდგრადი მართვის მხრივ. ეს განსაკუთრებით შეეხება საძოვრების მართვას; რამდენიმე დაცულ ტერიტორიაზე მოხდა საძოვრების პირველადი აღწერა და შეფასება, ასევე პირველადი მართვის გეგმების ჩამოყალიბება; ზოგან გაფორმდა საიჯარო ხელშეკრულებებიც.

მოქმედი კანონმდებლობის მიხედვით, ეროვნული პარკის ტრადიციული გამოყენების ზონაში და აღკვეთილის ცალკეულ უბნებში დაშვებულია

ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს წარდგინების საფუძველზე ადგილობრივი მოსახლეობისათვის მენეჯმენტის გეგმით ან დროებითი რეგულირების წესით დადგენილი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების (სათიბი და სამოვარი) მიწის ნაკვეთის იჯარის ფორმით სარგებლობაში გადაცემა. თუმცა მიწის ნაკვეთის იჯარაში გადაცემის პროცედურა და ინსტიტუციური ჩარჩო საჭიროებს გაუმჯობესებას.

ასევე დასახვეწია ტყის რესურსების მართვის სისტემა. ეს საკითხი განსაკუთრებულ აქტუალობას იძენს იმის გათვალისწინებით, რომ ბევრი დაცული ტერიტორიის შესაბამისი ზონიდან ხდება ადგილობრივი მოსახლეობის საშუალო მერქნით დაკმაყოფილება. რესურსის შეფასებისა და ზოგადად მართვის სისტემის გაუმჯობესების გზით, შესაძლებელი იქნება, უფრო ეფექტურად, ტყეებისთვის ზიანის მიყენების გარეშე, მდგრადი განვითარების პრინციპების გათვალისწინებით დაკმაყოფილდეს მოსახლეობის სასიცოცხლო მოთხოვნილებები და თავიდან იქნეს აცილებული კონფლიქტები.

6.6. ბიომრავალფეროვნების კონსერვაცია, მონიტორინგი

თანამედროვე, სანდო სამეცნიერო ინფორმაციის ნაკლებობა ბიომრავალფეროვნების, ასევე მნიშვნელოვანი გეოლოგიური წარმონაქმნების შესახებ აფერხებს დაცული ტერიტორიების მართვის დაგეგმვასა და ქსელის შემდგომ განვითარებას. საბაზო ინფორმაცია მოიპოვება მსხვილი ძუძუმწოვრებისა და ჭურჭლოვანი მცენარეების მხრივ. თუმცა უმეტეს დაცულ ტერიტორიებზე ინვენტარიზაციის მასალები მეტად მწირია და პრაქტიკულად არ მოიცავს სახეობების ბევრ ჯგუფს (მაგ. მწერებს, წვრილ ძუძუმწოვრებს და სხვ.). ასეთივე სიტუაციაა ჰაბიტატების მხრივაც. დაცულ ტერიტორიაზე, სავარაუდოდ, მნიშვნელოვან საფრთხეს წარმოადგენს უცხო ინვაზიური სახეობები. თუმცა არ შეფასებულა მათი ზეგავლენა ადგილობრივ ეკოსისტემებზე და არც მათი მართვის პროგრამები არსებობს.

ბოლო წლებში მიღწეული მნიშვნელოვანი გაუმჯობესების მიუხედავად, დაცულ ტერიტორიებზე არასრულყოფილია მონიტორინგის სისტემები და არ არსებობს დახვეწილი ერთიანი მონაცემთა ბაზა. შეგროვებული მონაცემების სანდოობის ამაღლებისთვის აუცილებელია მეთოდებისა და მიდგომების დახვეწა და შესაბამისი ინსტიტუციური ბაზის გაუმჯობესება.

„დაცულ ტერიტორიებზე უნდა დაინერგოს რესურსების მდგრადი სარგებლობის (ტრადიციული გამოყენების ზონებისთვის), ინვაზიური სახეობების მართვისა და კვლევა-მონიტორინგის პროგრამები და შეიქმნას ეფექტიანი და განახლებადი მონაცემთა ბაზები“ (საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმა 2014-2020).

6.7. საზოგადოებასთან ურთიერთობა და ჩართულობა

დაცული ტერიტორიების ადგილებზე მართვასთან და, ზოგადად, სისტემის განვითარებასთან დაკავშირებული მრავალი პრობლემის ერთ-ერთი ძირეული მიზეზი საზოგადოების დაბალი ცნობიერებაა. ასევე დაბალია ინტერესი და დაცულ ტერიტორიებთან დაკავშირებულ საკითხებზე ინფორმირებულობა გადაწყვეტილების მიმღებთა შორის. ამ სიტუაციის გაუმჯობესება აუცილებლად გამოიწვევს გაზრდილ საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ მხარდაჭერას როგორც ადგილობრივ, ისე ეროვნულ დონეზე.

ცნობიერების ამაღლებისა და ინფორმირებულობის გაზრდის პარალელურად, აუცილებელია სხვადასხვა დაინტერესებულ მხარეთა, მათ შორის, ადგილობრივი მოსახლეობის ჩართულობის გაზრდა დაცული ტერიტორიების დაგეგმვასა და მართვაში. ამ მიზნით დაგეგმილია სააგენტოს ტერიტორიულ ადმინისტრაციებთან არსებული სამეცნიერო-საკონსულტაციო საბჭოების რეფორმირება. გარკვეული საკანონმდებლო ცვლილებების საფუძველზე უკვე გაზრდილია მოსახლეობისა და საზოგადოებრივი გაერთიანებების წარმომადგენლების მონაწილეობის უფლება დაცულ ტერიტორიებთან დაკავშირებულ გარკვეულ საკითხებში. თუმცა, კანონმდებლობა არ განსაზღვრავს თანამშრომლობის კონკრეტულ მექანიზმებსა და პროცედურებს. ზოგ დაცულ ტერიტორიაზე ადგილობრივი მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაზე ორიენტირებული პროექტების განხორციელებამ და ეკოტურიზმის განვითარებამ ადგილობრივ მოსახლეობაში პოზიტიური დამოკიდებულება გააჩინა. ასეთივე ეფექტი ექნება ტრადიციული პროდუქტის წარმოებისა და ხელსაქმის მხარდაჭერას, ადგილობრივი ისტორიული და კულტურული გარემოს შენარჩუნების ხელშეწყობას.

ძლიერი საზოგადოებრივი მხარდაჭერის მოსაპოვებლად:

- ✓ „საჭიროა გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლება საზოგადოებისა და დაინტერესებულ პირთა ყველა ჯგუფში, გადაწყვეტილების მიმღებთა ჩათვლით.
- ✓ უზრუნველყოფილი უნდა იყოს დაცული ტერიტორიების მართვის საკითხებში დაინტერესებული ჯგუფების, პირველ რიგში კი - ადგილობრივი მოსახლეობის ჩართულობა შესაბამისი მექანიზმების/რეგულაციების შემოღებით.
- ✓ დაცული ტერიტორიების დამხმარე ზონაში მცხოვრები მოსახლეობისთვის უნდა მოხდეს ადეკვატური კომპენსაციის და პოზიტიური წახალისების მექანიზმების შემუშავების საკითხის შესწავლა და დანერგვა“ (საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმა 2014-2020).

6.8. გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო საქმიანობა

გარემოსდაცვითი განათლება დაცული ტერიტორიების საქმიანობის ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულებაა. იგულისხმება, რომ გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო საქმიანობა დაცული ტერიტორიებზე უნდა წარმოებდეს ბუნებრივ გარემოზე ზიანის მიყენების გარეშე. დაცული ტერიტორიების როლი საზოგადოების გარემოსდაცვით განათლებაში განსაკუთრებით მაღალია იმის გათვალისწინებით, რომ დღეს არსებული განათლების სისტემა ახალგაზრდებში ვერ უზრუნველყოფს გარემოსთან სწორი ურთიერთობის ჩამოყალიბებასა და პასუხისმგებლობის გრძნობის განვითარებას. დაცულ ტერიტორიებს დიდი პოტენციალი აქვს ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების სკოლის მოსწავლეებისა თუ სტუდენტებისთვის სავსელ პრაქტიკის გასავლელად სხვადასხვა დისციპლინებში.

გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო საქმიანობა საკმაოდ სპეციფიკური სფეროა და მისი ორგანიზება დაცულ ტერიტორიებზე უნდა ხდებოდეს სააგენტოსა და ტერიტორიული ადმინისტრაციების სპეციალურად გადამზადებულ თანამშრომლების მიერ, რომლებსაც აქვთ მოსახლეობასთან ურთიერთობის სათანადო უნარ-ჩვევები და მიზნობრივი ჯგუფების განსაზღვრის შესაძლებლობა; შეუძლიათ სამიზნე ჯგუფების დაინტერესება და ჩართვა გარემოსდაცვით საქმიანობებში. სამწუხაროდ დაცულ ტერიტორიებს არ ჰყავს გარემოსდაცვითი განათლების სპეციალისტი და ამ საქმიანობას სხვა დარგის სპეციალისტი ითავსებს.

დაცულ ტერიტორიებზე გარემოსდაცვითი-საგანმანათლებლო საქმიანობის უკეთ განსახორციელებლად საჭიროა მიზნობრივი ჯგუფების განსაზღვრა ეროვნულ, რეგიონულ და საერთაშორისო დონეზე; მჭიდრო თანამშრომლობის დამყარება საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროსთან, ზოგადსაგანმანათლებლო და ასევე სხვა საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან. მნიშვნელოვანია შესაბამისი ინფრასტრუქტურისა და მაღალი ხარისხის გარემოსდაცვითი საინტერპრეტაციო-საგანმანათლებლო მასალების შემუშავება და გავრცელება სამიზნე ჯგუფების მიხედვით.

6.9. ეკოტურიზმი დაცულ ტერიტორიებზე

საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმი გულისხმობს ბუნებათსარგებლობის ისეთ სახეს, რომელიც არ არღვევს ეკოსისტემის მთლიანობას და მოიცავს მოგზაურობას ბუნებაში, ორიენტირებულია ბუნებრივი და

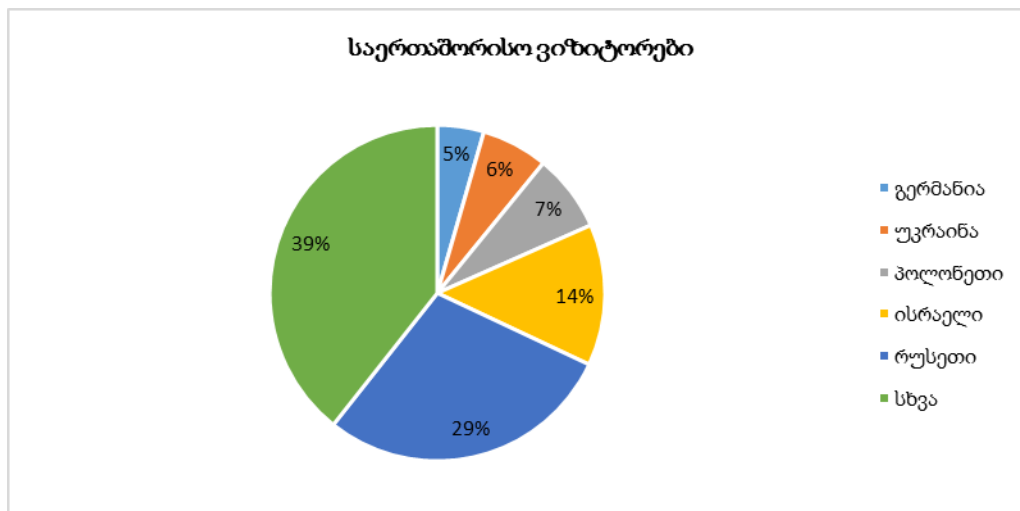
კულტურულ-ეთნოგრაფიული თავისებურებების შესახებ გარკვეული წარმოდგენის შექმნაზე; ამასთანავე ქმნის ისეთ ეკონომიკურ პირობებს, როდესაც ბუნების და ბუნებრივი რესურსების დაცვა ხელსაყრელი ხდება ადგილობრივი მოსახლეობისთვის. ტურიზმის მსოფლიო ორგანიზაციის (UNWTO) განმარტებით, ტურიზმი დაცულ ტერიტორიებზე გულისხმობს მოგზაურობას, როდესაც ტურისტების მთავარი მოტივაციაა ბუნებაზე დაკვირვება და ტკობა, ასევე ხელუხლებელ გარემოში ტრადიციული კულტურის გაცნობა; მოიცავს საგანმანათლებლო და საინტერპრეტაციო მახასიათებლებს და ხორციელდება ძირითადად ადგილობრივი სერვისის მიმწოდებელი პარტნიორების საშუალებით.

საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე ტურიზმის განვითარება ჯერ კიდევ საწყის საფეხურზეა. დიდია ტურიზმის დაგეგმვის გამოცდილებისა და საუკეთესო პრაქტიკის დანერგვის, ასევე პროდუქტის განვითარების, ხარისხის მართვის, ტურისტული სერვისის განვითარების პროცესში ადგილობრივი თემის აქტიურად ჩართვის, მარკეტინგისა და მომხმარებელთან ურთიერთობის უნარების განვითარების საჭიროება. დაცული ტერიტორიების სისტემაში უნდა გაგრძელდეს ერთიანი პრინციპების, რეგულაციების და განვითარების გეგმების განხორციელება, რათა შეიქმნას საქართველოს დაცული ტერიტორიების გამორჩეული, უნიკალური ბრენდი. ეკოტურიზმის განვითარება მოითხოვს თანამშრომლობას ადგილობრივ არასამთავრობო ორგანიზაციებსა და დაინტერესებულ მხარეებთან.

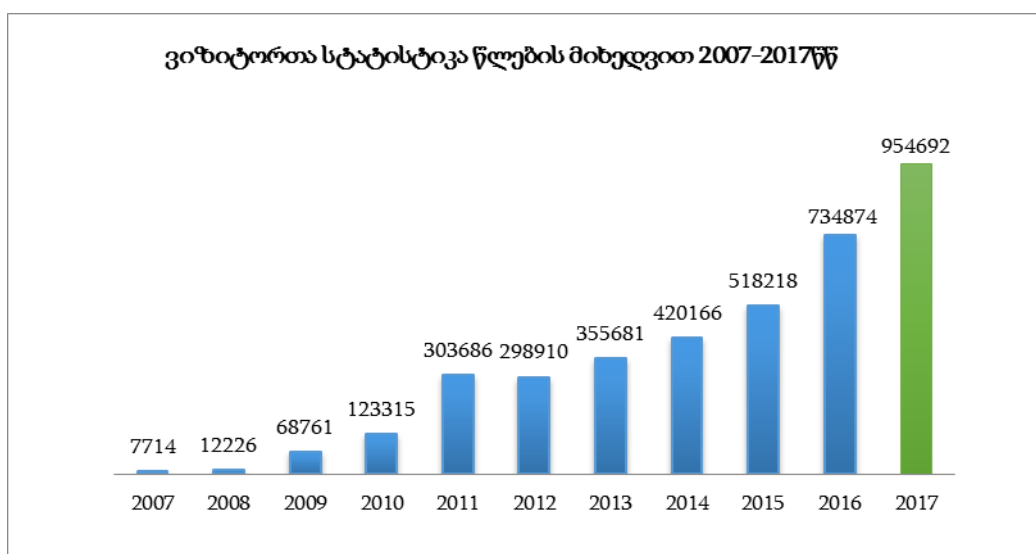
დაცული ტერიტორიების მონახულების მოთხოვნა მზარდია. არსებობს მნიშვნელოვანი ადგილობრივი ბაზარი, რომელიც შედგება სკოლის მოსწავლეებისგან, სტუდენტებისა და ახალგაზრდებისგან. სწრაფად მზარდია უცხოელი ვიზიტორების რიცხვიც და ეს ტენდენცია, სავარაუდოდ, მომავალშიც გაგრძელდება. ზოგიერთ დაცულ ტერიტორიას გააჩნია მოთხოვნის დაკმაყოფილების უფრო ხელსაყრელი პოტენციალი. ესენია: თბილისის ეროვნული პარკი, მტირალას ეროვნული პარკი და იმერეთის მღვიმეების დაცული ტერიტორიები, რომლებიც მდებარეობენ დიდ ურბანულ დასახლებებთან ახლოს, ასევე მსხვილ ტურისტულ კურორტებთან და ინტენსიური სატრანზიტო მაგისტრალების სიახლოვეს (ყაზბეგის, ბორჯომ-ხარაგაულის, ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიები).

სააგენტოს მიერ წარმოებული სტატისტიკის მიხედვით, 2016 წელს დაცულ ტერიტორიებს ეწვია 734 874 ვიზიტორი, მათგან 310 477 (42%) იყო უცხოელი. ტურისტული სეზონი, ძირითადად, იწყება მაისში და გრძელდება ოქტომბრამდე, ამ პერიოდში ხორციელდება ვიზიტების 81%. 2015 წელს ყველაზე მეტი ვიზიტორი ჰყავდა პრომეთეს მღვიმეს – 138 227 ვიზიტორი (საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე ვიზიტორთა საერთო რაოდენობის 18%); მომდევნო ადგილზეა ყაზბეგის დაცული ტერიტორია – 134411 ვიზიტორი, სათაფლია - 78323 ვიზიტორი

და მარტვილის კანიონი – 62434 ვიზიტორი. უცხოური ბაზრის ძირითად შემადგენელ ნაწილს წარმოადგენს გერმანია, უკრაინა, პოლონეთი, რუსეთი და ისრაელი.

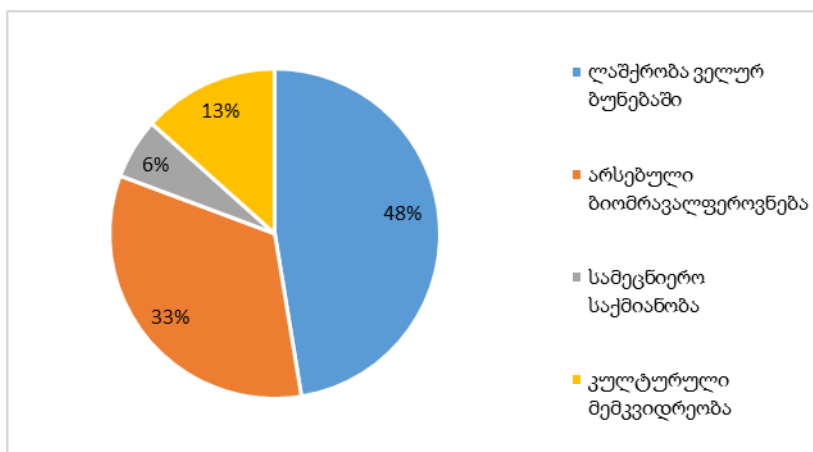

დიაგრამა N2: საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე უცხოელ ვიზიტორთა რაოდენობა 2016 წწ. (წყარო: სააგენტო).

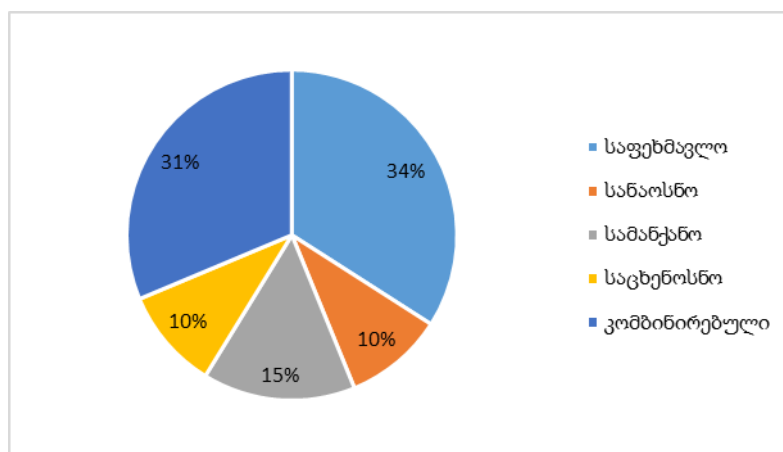

დიაგრამა N3: ვიზიტორთა რიცხვი საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე (წყარო: სააგენტო)

საქართველოს დაცული ტერიტორიების მონახულების მთავარ მიზანს წარმოადგენს ბუნება, ავთენტური ბუნებრივი გარემოს შეცნობა, ბუნებაში მსუბუქი სახის ფიზიკური აქტივობები, ასევე კულტურა და გარემოსდაცვითი განათლება, კულტურული ფასეულობები და მემკვიდრეობა, შეზავებული ბუნებასთან და ადგილობრივი ცხოვრების წესსა და ტრადიციებთან. ვიზიტორთა უმეტესობა მოგზაურობს ფეხით და/ან ქირობს მანქანას.

დიაგრამა N4: საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე ვიზიტორთა ძირითადი მოტივაცია. (სააგენტოს მიერ ჩატარებული გამოკითხვის მონაცემების მიხედვით, რომელიც მოიცავს 2017 წელს).

დიაგრამა N5: დაცულ ტერიტორიებზე ვიზიტის დროს განხორციელებული ძირითადი ტურისტული აქტივობები (2017 წ.)

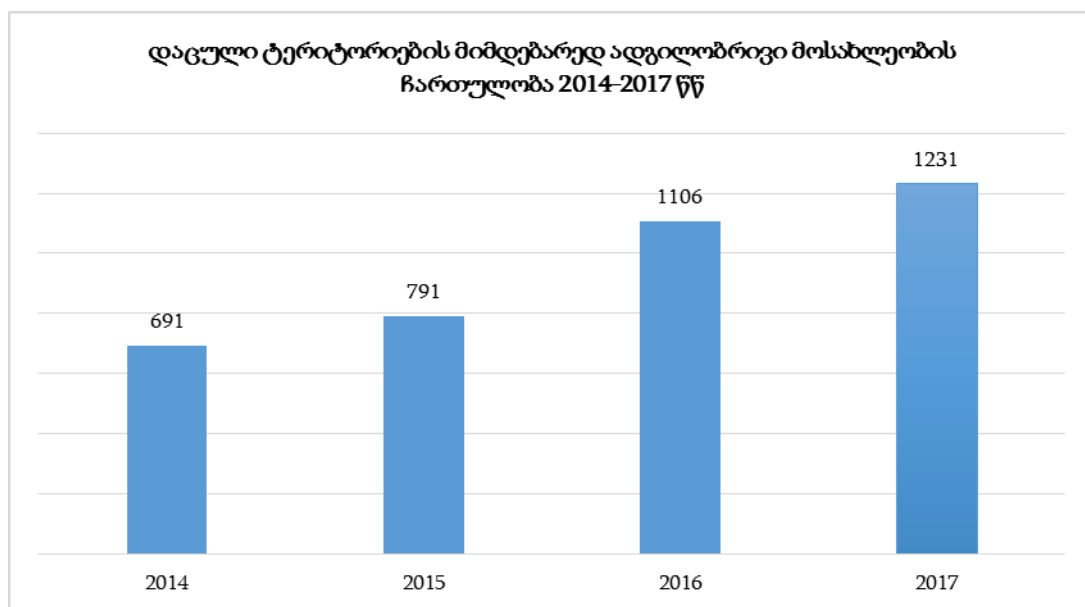
დაცულ ტერიტორიებზე არ არსებობს ვიზიტების ინტენსივობის და გავლენის მონიტორინგის სისტემა. ასეთი ღონისძიებები ნაწილობრივ განხორციელდა იმერეთის მღვიმეებსა და ზოგიერთ სხვა დაცულ ტერიტორიაზე, სადაც განხილული იყო ვიზიტორთა გამტარუნარიანობის საპილოტე საკითხები. სააგენტოს ტერიტორიულ ადმინისტრაციებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების ზოგადი მოსაზრებით, ვიზიტორთა რიცხვი ამჟამად ბევრად ნაკლებია იმ კრიტიკულ რაოდენობაზე, რომელსაც შეუძლია, უარყოფითი ზემოქმედება მოახდინოს გარემოზე. ყველაზე მაღალი დღიური კონცენტრაცია აგვისტოში აღინიშნება იმერეთის მღვიმეების დაცულ ტერიტორიებზე, ყაზბეგისა და ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკებში.

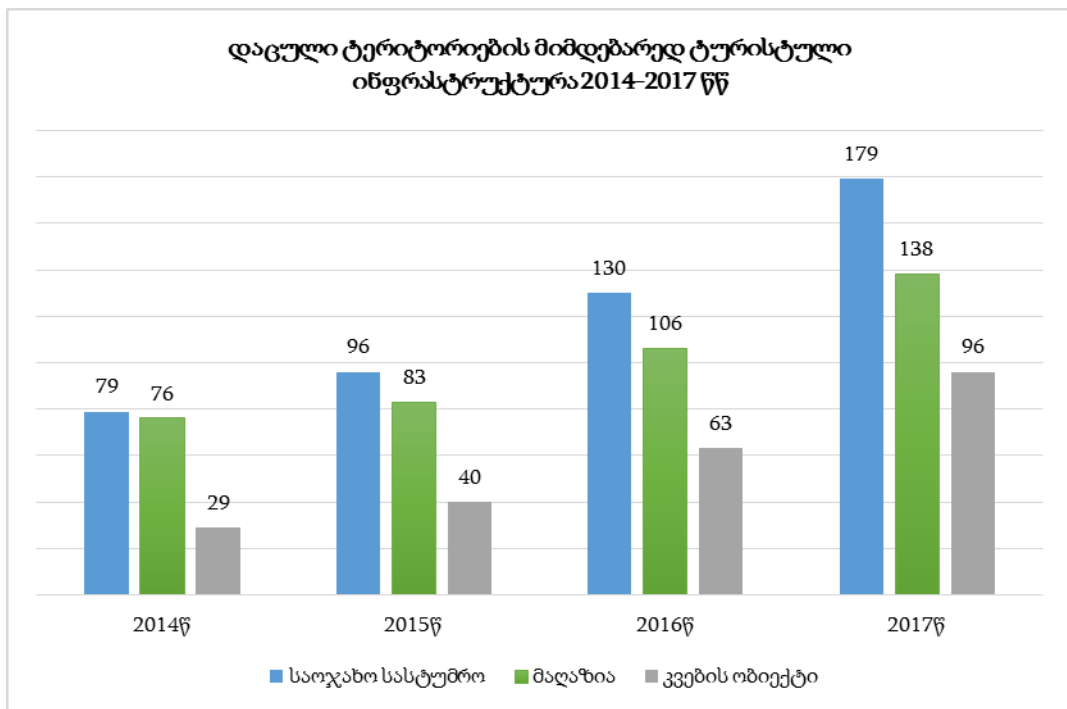
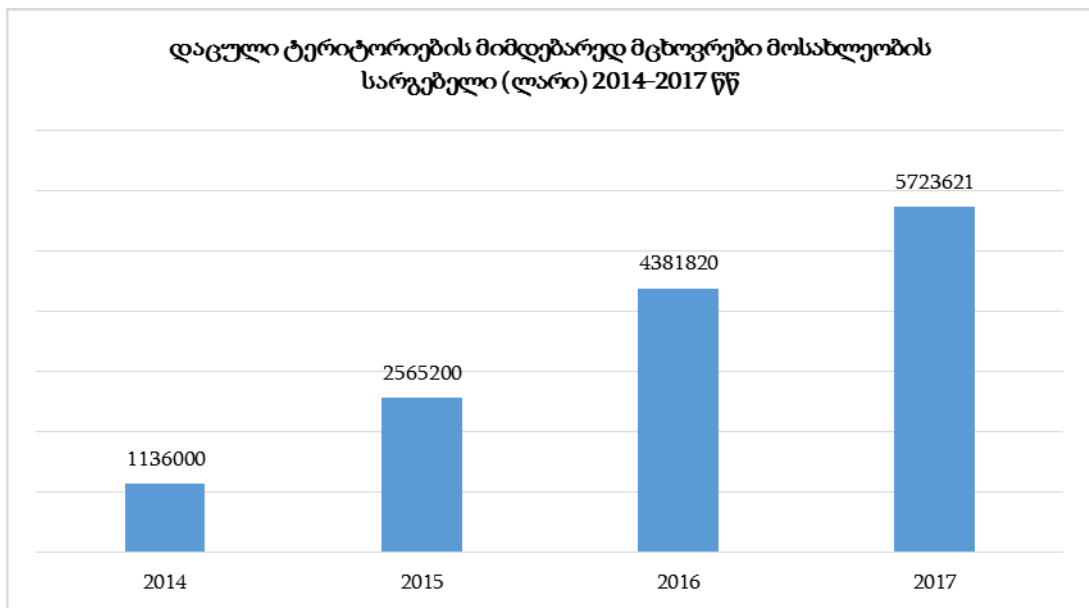
დაცულ ტერიტორიებზე საერთაშორისო პროექტებისა და ორგანიზაციების დახმარებით განვითარებულია გარკვეული ტურისტული სერვისი: ვიზიტორთა

ცენტრებში ტურისტს შეუძლია რუკების და ზოგადად ტურისტული ინფორმაციის მიღება. ძირითადი შეთავაზებებია საფეხმავლო, თოვლის ფეხსაცმელების, საცხენოსნო, და ველომარშრუტები; ასევე სამთო ველოსიპედების, კანიონინგის და ე.წ. „ზიპ ლაინის“ სერვისი.

სამწუხაროდ, სრულად არ შეფასებულა ის სარგებელი, რაც ადგილობრივმა ეკონომიკამ და მოსახლეობამ მიიღო იმ დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ, სადაც განვითარდა ინფრასტრუქტურა და მომსახურების სფერო: საოჯახო სასტუმროები, კვების ობიექტები, მაღაზიები, სატრანსპორტო და გიდების მომსახურება, ტრადიციული ხელსაქმე, სოფლის მეურნეობა და სხვა.

დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ ადგილობრივი მოსახლეობის სარგებელი

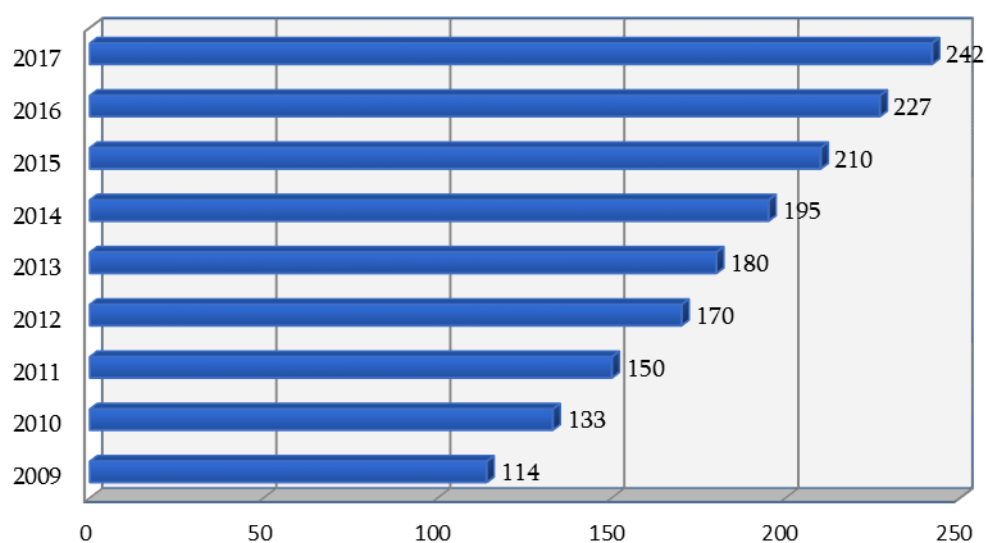

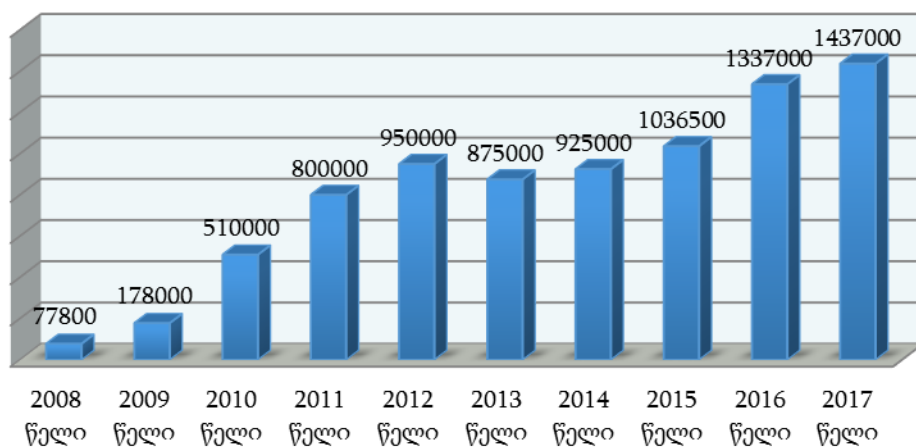
დიაგრამა N6: დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ მცხოვრები მოსახლეობის
სარგებელი წლების მიხედვით

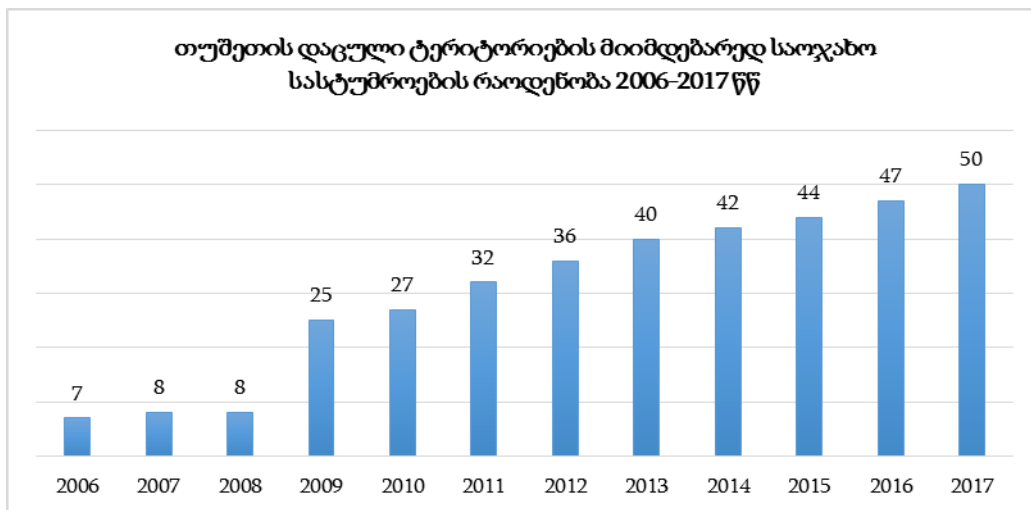
**დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ ადგილობრივი მოსახლეობის სარგებელი
თუშეთის დაცული ტერიტორიების მაგალითზე**

ტურიზმის სექტორში დასაქმებულთა რაოდენობა 2009-2017 წწ

თუშეთის დაცული ტერიტორიების მიმდებარე ტურიზმის სექტორში დასაქმებულთა შემოსავლები 2008-2017 წწ

არ არსებობს დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის განვითარების ერთიანი სტრატეგია, ასევე მარკეტინგული სტრატეგია, სადაც გათვალისწინებული იქნება ბაზარზე ორიენტირებული ტურისტული პროდუქტი, მომსახურების ხარისხის სტანდარტები/ ბრენდინგი. ტურიზმის განვითარება მოითხოვს გარკვეული პრიორიტეტების შემუშავებას, ინვესტიციებს და ზოგიერთ დაცულ ტერიტორიაზე საკანონმდებლო მხარდაჭერას.

პერსონალს არ აქვს სათანადო გამოცდილება ტურიზმის და მასპინძლობის სფეროში, შესაბამისად, საჭიროა ტრენინგებისა და სასწავლო ვიზიტების განხორციელება, ადგილობრივი ინიციატივების და მეწარმეობის ხელშეწყობა.

დაცულ ტერიტორიებზე არ არის საკმარისი ტურისტული ინფრასტრუქტურა, მათ შორის საგზაო მანიშნებლები, ბილიკების ნიშნულები და ბუნების ინტერპრეტაციის დაფები. სუსტია თანამშრომლობა დაცულ ტერიტორიებსა და დაინტერესებულ მხარეებს შორის ტურიზმისა და მასპინძლობის სფეროში; არასაკმარისია ტურიზმის ეროვნულ სააგენტოსთან მარკეტინგული ღონისძიებების კოორდინაცია; დაბალია ვიზიტორთა მომსახურების ხარისხი; ვიზიტორთა ნაკადების მართვისთვის, მათი ხარისხობრივი და რაოდენობრივი მაჩვენებლების დასათვლელად არ არსებობს სტანდარტიზებული სტატისტიკური სისტემა.

დაცულ ტერიტორიებზე ამჟამად არსებული უსაფრთხოების დონე დამაკმაყოფილებელია, რაც დადასტურებულია დაცულ ტერიტორიებზე მომხდარი შემთხვევების სიმცირით. ვიზიტორთა რაოდენობის ზრდასთან ერთად, გაიზრდება შემთხვევების ალბათობა და, შესაბამისად, საჭიროა დაცულ ტერიტორიებზე

პოტენციური რისკების შეფასება, ასევე მარკირებისა და ინფორმაციის ერთიანი სისტემის არსებობა.

6.10. დაცული ტერიტორიების სისტემის ინსტიტუციური შესაძლებლობები

დაცული ტერიტორიების ქსელის გაფართოებისა და რეორგანიზაციის პარალელურად მიმდინარეობდა ძირეული რეფორმები დაცული ტერიტორიების სექტორის მართვის ინსტიტუციური მოწყობის მხრივ. 2008 წლიდან სააგენტო საჯარო სამართლის იურიდიული პირია, რომლის შემადგენლობაშიც შედის ცენტრალური აპარატი და ტერიტორიული ადმინისტრაციები. 2018 წლის მონაცემებით 88 კატეგორიის დაცული ტერიტორია რეგიონების მიხედვით სამართავად გადანაწილებულია 20 ტერიტორიულ ადმინისტრაციაში. სექტორი საკმაოდ ცენტრალიზებული მართვის მოდელზე გადავიდა. მრავალ დადებით ასპექტთან ერთად, ცენტრალიზებული მართვის სისტემა შეზღუდვებსაც ქმნის, განსაკუთრებით ადგილებზე (მაგ. შესყიდვებისა და მომარაგების კუთხით). ამ პრობლემების მოსაგვარებლად და ტერიტორიული ადმინისტრაციებისთვის მეტი მოქნილობის მისანიჭებლად განიხილება მართვის სხვადასხვა ასპექტებზე მათი უფლებამოსილების გაზრდის საკითხები.

ინსტიტუციური და თანამშრომელთა ინდივიდუალური შესაძლებლობების გაძლიერების მხრივ, ბოლო წლებში მიღწეული მნიშვნელოვანი პროგრესის მიუხედავად, გაუმჯობესებას მოითხოვს დაცული ტერიტორიების მართვისა და ფუნქციონირების პრაქტიკულად ყველა კომპონენტი: ინფრასტრუქტურა და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა, ინფრასტრუქტურისა და აღჭურვილობის მოვლა-შენახვის შესაძლებლობები; ადამიანური რესურსებისა და ფინანსური მართვის სისტემები; კონსერვაციის, მონიტორინგისა და ბუნებრივი რესურსების მართვის სისტემები; ასევე ეკოტურიზმის მართვის საკითხები.

პარტნიორებისა და დონორი ორგანიზაციების დახმარებით ყველა დიდ დაცულ ტერიტორიაზე მოწყობილია ძირითადი ინფრასტრუქტურა; ზოგან უკვე არსებობს ფუნქციური ინფრასტრუქტურის ძალიან კარგი მაგალითებიც, რაც დაცული ტერიტორიების ინფრასტრუქტურის განვითარების საქმეში დაგროვილი მნიშვნელოვანი გამოცდილების შედეგია. თუმცა, ყველა დაცულ ტერიტორიაზე ჯერ კიდევ არ არის განვითარებული აუცილებელი ინფრასტრუქტურა, როგორიცაა: უსაფრთხო და მანიშნებლებით აღჭურვილი ბილიკები, რეინჯერთა და ვიზიტორთა თავშესაფრები, ტუალეტები, ხიდები და სხვ.

კადრების მაღალი დენადობა, ზოგადად პროფესიული კადრების ნაკლებობა, განსაკუთრებით რეგიონებში, უარყოფითად აისახება სააგენტოს პერსონალის პროფესიულ შესაძლებლობებზე. გასაუმჯობესებელია პროფესიული მომზადების დონე ისეთ კრიტიკულად მნიშვნელოვან სფეროებში, როგორებიცაა:

კანონმდებლობის აღსრულება, სამაშველო საქმე, მონიტორინგი, დაცული ტერიტორიების და მათი მართვის დაგეგმვა, სპეციფიკური კონსერვაციული ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება, ტურიზმის მართვა, ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენება, გარემოსდაცვითი განათლება და სხვ.

ამჟამად უმთავრეს პრიორიტეტს წარმოადგენს პერსონალის მოტივაციის ამაღლება, კვალიფიციური კადრების მოზიდვა (განსაკუთრებით, ტერიტორიულ ადმინისტრაციებში), ზოგადად პერსონალის კვალიფიკაციის მუდმივად ამაღლების უზრუნველყოფა და დაცული ტერიტორიების სისტემის, როგორც დამსაქმებლის პრესტიჟის გაზრდა.

თითოეულ დაცულ ტერიტორიაზე უნდა მოეწყოს აუცილებელი შესაფერისი ინფრასტრუქტურა და უზრუნველყოფილი უნდა იყოს არსებული ინფრასტრუქტურის სათანადო მდგომარეობაში შენარჩუნება; ყველა დაცული ტერიტორია უნდა იყოს სათანადოდ აღჭურვილი.

6.11. დაცული ტერიტორიების განვითარებისა და მართვის მარეგულირებელი ჩარჩო

დაცული ტერიტორიების ჩამოყალიბებისა და მართვის მხრივ მთავარ საკანონმდებლო ბაზას ქმნის 1996 წელს მიღებული კანონი „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“. ეს კანონი სხვადასხვა რეჟიმის დაცული ტერიტორიებით აგებული ქსელის ჩამოყალიბების შესაძლებლობას წარმოშობს და IUCN-ის კრიტერიუმების შესაბამისად განსაზღვრავს დაცული ტერიტორიების ეროვნულ კატეგორიებს, ასევე ქმნის გლობალური მნიშვნელობის დაცული ტერიტორიების სტატუსის მინიჭების შესაძლებლობას (როგორიცაა: ბიოსფერული რეზერვატი, საერთაშორისო მნიშვნელობის მქონე ჭარბტენიანი ტერიტორია „რამსარის უბანი“ და მსოფლიო მემკვიდრეობის უბანი). ამავე კანონში გაწერილია დაცული ტერიტორიების მართვის საკითხები და ყველა მონაწილე მხარის ძირითადი კომპეტენცია და უფლებამოსილება, დაცული ტერიტორიების კატეგორიების მიხედვით.

მსოფლიოში დაგროვილი ცოდნისა და გამოცდილების, ასევე ამჟამინდელი გლობალური და ადგილობრივი გამოწვევების საპასუხოდ და მართვის ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით, საჭიროა დაცული ტერიტორიების შესახებ კანონმდებლობის შემდგომი დახვეწა. მაგალითად, კანონმდებლობით არასრულყოფილადაა დარეგულირებული ეროვნული V და VI კატეგორიის დაცული ტერიტორიების მართვის საკითხები.

კანონმდებლობაში არ არის დარეგულირებული ადგილობრივი მოსახლეობისთვის საკომპენსაციო და პოზიტიურ წამახალისებელ მექანიზმებთან

დაკავშირებული საკითხები. ასევე, პრობლემატურია დაცული ტერიტორიის საზღვრებს გარეთ მიმდინარე ინფრასტრუქტურული პროექტების თუ ეკონომიკური საქმიანობის შესაძლო უარყოფითი ზემოქმედების საფრთხის პრევენციისა და შერბილების საკითხები – მაგალითად, დაბინძურება, ბუნებრივი გარემოს დეგრადაცია, შეწუხება და ა.შ. ისეთი საქმიანობების შედეგად, როგორებიცაა: ბუნებრივი რესურსების მოპოვება, არამდგრადი სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობა, განვითარების პროექტები და სხვ. მოქმედ კანონმდებლობაში განსაზღვრულია სააგენტოს გარკვეული მაკონტროლებელი უფლებამოსილება დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ განხორციელებული საქმიანობის პირდაპირი თუ ირიბი ნეგატიური ზეგავლენის თავიდან ასაცილებლად ან/და შესარბილებლად. მაგრამ ეს საკითხი არ არის სათანადოდ ასახული სხვა შესაბამის საკანონმდებლო აქტებში, რაც მნიშვნელოვნად აფერხებს ამ უფლებამოსილების რეალურ განხორციელებას.

რაც შეეხება მარეგულირებელ ჩარჩოს დაცული ტერიტორიების სისტემის დონეზე, აღსანიშნავია, რომ არსებობს დაცული ტერიტორიის მენეჯმენტის გეგმის მომზადების სახელმძღვანელო დოკუმენტი და მიმდინარეობს დაცული ტერიტორიებისთვის მენეჯმენტის გეგმების განახლება ან მომზადება. ამის მიუხედავად, ბევრი დაცული ტერიტორია ჯერ კიდევ მენეჯმენტის გეგმის გარეშეა და მათი მართვა დროებითი რეგულირების წესის შესაბამისად ხდება.

ამჟამად საჭიროა დაცული ტერიტორიების შესახებ არსებული კანონმდებლობის დახვეწა და ისეთი საკითხების ნათლად ასახვა, როგორებიცაა: დაცული ტერიტორიების დაარსების ახალი შესაძლებლობები; სხვადასხვა კატეგორიის დაცული ტერიტორიების მართვაზე პასუხისმგებელი ინსტიტუციები; დაშვებული და აკრძალული საქმიანობები; კანონალსრულების უფლებამოსილებისა და საჯარო საკუთრების მოდელის გაძლიერება; პარტნიორობის სხვადასხვა ფორმებისა და დაფინანსების ინოვაციური ინსტრუმენტების შემოტანა; საერთაშორისო თანამშრომლობისა და დაცული ტერიტორიების ქსელის დაგეგმვის მოდელის სრულყოფა.

კანონმდებლობაში უფრო ნათლად უნდა ჩამოყალიბდეს დაცული ტერიტორიების V და VI კატეგორიების, დამხმარე და ბუფერული ზონების ჩამოყალიბებისა და მართვის საკითხები.

უნდა შეიქმნას სახარბიელო საკანონმდებლო ბაზა სააგენტოს უფლებამოსილების უფრო ეფექტურად განხორციელებისთვის დაცული ტერიტორიის საზღვრებს გარეთ მიმდინარე საქმიანობის ნეგატიური ზეგავლენის თავიდან ასაცილებლად ან/და შესარბილებლად.

6.12. ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობა

საქართველოს დაცული ტერიტორიების მნიშვნელოვანი ნაწილი ქვეყნის საზღვარზე მდებარეობს და ამ საზღვრის მეორე მხარესაც ხშირად არის დაცული ტერიტორია. ეს თავისთავად ქმნის ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის საჭიროებას ეროვნული თუ ეკორეგიონული კონსერვაციული მიზნების მისაღწევად. ამ დრომდე გადადგმულია გარკვეული ნაბიჯები ორმხრივი ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის საქმეში. თუმცა ეს არასაკმარისია და ნაკლებად აქვს სისტემური ხასიათი. მოსაზღვრე ქვეყნის საზღვრისპირა დაცულ ტერიტორიებთან თანამშრომლობის საკითხები მოითხოვს გადაწყვეტილებებსა და მუშაობას სამთავრობო დონეზე. თუმცა არსებობს ადგილობრივ დონეზე, ინდივიდუალურ დაცულ ტერიტორიებს შორის ურთიერთობების განვითარების პოტენციალიც, რაც ზოგ დაცულ ტერიტორიაზე წარმატებითაც გამოიყენება. ასევე აღსანიშნავია მსხვილი საერთაშორისო პროგრამებისა და პროექტების მხარდაჭერა კავკასიაში დაცულ ტერიტორიებს შორის ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის განვითარების მიმართულებით (მაგ. TJS-III გეგმავს ამ მხრივ საქმიანობებს).

მეზობელი ქვეყნების დაცულ ტერიტორიებთან ტრანსსასაზღვრო კავშირების განვითარება და თანამშრომლობა ორივე მხარისთვის სასარგებლო იქნება და პირველ ეტაპებზე შესაძლოა, გულისხმობდეს, სულ მცირე, გამოცდილებისა და ინფორმაციის გაცვლას ან გარკვეულ ერთობლივ პროექტებს ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის, კანონდსრულების, ტურიზმისა და სხვა სფეროებში. თუმცა სამომავლოდ სასურველი იქნება ტრანსსასაზღვრო ურთიერთობებისა და საქმიანობების უფრო გაღრმავება, რაც შესაძლოა, კოორდინირებულ ან ერთობლივ მართვასაც კი გულისხმობდეს.

7. სტრატეგიული ხედვა, მიზნები და ამოცანები

საქართველოს დაცული ტერიტორიების განვითარების სტრატეგია გათვალისწინებულია 2030 წლამდე პერიოდისთვის და, შესაბამისად, გულისხმობს საკმაოდ გრძელვადიან ხედვასა და მიზნებს. 2030 წლისთვის სტრატეგიულ ხედვაში აღწერილი მდგომარეობის მისაღწევად დასახულია 7 მიზანი, თითოეული მათგანის მისაღწევად კი შესასრულებელია შესაბამისი ამოცანები. ამ ამოცანების შესრულება დაგეგმილია კონკრეტული ქმედებების განხორციელების გზით (იხ. სამოქმედო გეგმა მომდევნო თავში).

7.1. სტრატეგიული ხედვა

2030 წლისთვის საქართველოს დაცული ტერიტორიების სისტემა წარმოადგენს საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად დაგეგმილ და მართულ, სხვადასხვა სტატუსის დაცული ტერიტორიის კატეგორიის ეკოლოგიური დერეფნით დაკავშირებულ ერთიან ქსელს, რომელიც ადგილობრივ თემებთან ჰარმონიული თანაარსებობის პირობებში ეფექტურად უზრუნველყოფს ბუნებრივი და კულტურული ფასეულობების გრძელვადიან და ადამიანისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი ეკოსისტემური სერვისების მიწოდებას.

დაცულ ტერიტორიებზე არსებული ბუნებრივი სიმდიდრის, ეკოტურისტული პროდუქტების პოპულარიზაციით და ეკომეგობრული ტექნოლოგიების დანერგვით, საქართველოს დაცული ტერიტორიები არის ადგილობრივ და საერთაშორისო დონეზე ცნობადი, მოთხოვნადი და სანდო ბრენდი, რომელიც ეწევა საზოგადოების დაცულ ტერიტორიებზე „შემოპატიჟებას“ და მათ ბუნებასთან დამეგობრებას. ბუნებაში მოგზაურობას ხდის დასამახსოვრებელს, ემოციურს და შთამბეჭდავს. საქმიანობის განხორციელებისთვის ფლობს ყველა საჭირო მატერიალურ და არამატერიალურ რესურსს.

7.2. მიზნები და ამოცანები

მიზანი 1. დაცული ტერიტორიების ერთიანი ეფექტიანი ქსელის ჩამოყალიბება.

ამოცანა 1.1. ახალი დაცული ტერიტორიების დაარსება და/ან არსებულთა გაფართოება.

ამოცანა 1.2. დაცული ტერიტორიების საერთაშორისო და პანევროპულ ქსელებში ჩართვის ხელშეწყობა.

ამოცანა 1.3. დაცული ტერიტორიების შესახებ კანონმდებლობის განახლება და თანამედროვე მოთხოვნებთან და საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანა.

ამოცანა 1.4. ეკოდერეფნების შექმნის ხელშეწყობა.

მიზანი 2. დაცული ტერიტორიების სისტემისა და ცალკეული დაცული ტერიტორიების მართვის გაუმჯობესება

ამოცანა 2.1. დაცული ტერიტორიების სისტემის ინსტიტუციური გაძლიერება – თანამშრომელთა კვალიფიკაციის, მატერიალურ-ტექნიკური ბაზისა და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება.

ამოცანა 2.2. თანამშრომელთა მოტივაციის ამაღლების ეფექტიანი სისტემის დანერგვა.

ამოცანა 2.3. დაცული ტერიტორიების მართვის მარეგულირებელი ჩარჩოს სრულყოფა

ამოცანა 2.4. ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის განვითარება მეზობელი ქვეყნების დაცულ ტერიტორიებთან.

ამოცანა 2.5. დაცული ტერიტორიების სისტემაში კანონმდებლობის აღსრულების გაძლიერება.

ამოცანა 2.6. დაცული ტერიტორიების სივრცული დაგეგმვის დახვეწა.

ამოცანა 2.7. მოსახლეობასა და სხვადასხვა სექტორებთან თანამშრომლობის გაძლიერება და მათი ჩართულობის ეფექტიანი მექანიზმების დანერგვა.

ამოცანა 2.8. დაცულ ტერიტორიებზე მოქმედი პირდაპირი და ირიბი გარე საფრთხეების პრევენცია და შერბილება.

ამოცანა 2.9. დაცული ტერიტორიების ფინანსური მდგრადობის გაზრდა.

მიზანი 3: ბიომრავალფეროვნების გრძელვადიანი კონსერვაცია – სახეობებისა და ჰაბიტატების შენარჩუნება და საჭიროებისამებრ აღდგენა.

ამოცანა 3.1. ბიომრავალფეროვნებისა და საფრთხეების მონიტორინგის თანამედროვე სისტემის დანერგვა.

ამოცანა 3.2. პრიორიტეტული სახეობებისა და ჰაბიტატების კონსერვაციის პროგრამების შემუშავება და დანერგვა.

ამოცანა 3.3. პრიორიტეტული კვლევების ხელშეწყობა/კოორდინირება.

მიზანი 4: ბუნებრივი რესურსების მდგრადი მართვა ტრადიციული სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის მხარდასაჭერად და ადგილობრივი მოსახლეობისთვის სასიცოცხლო საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად.

ამოცანა 4.1. მდგრადი სარგებლობისთვის განკუთვნილი ბუნებრივი რესურსების შეფასება დაცულ ტერიტორიებზე.

ამოცანა 4.2. მდგრადი სარგებლობისთვის განკუთვნილი ბუნებრივი რესურსების მართვის ეფექტური ინსტიტუციური მექანიზმების დანერგვა და თითოეული დაცული ტერიტორიისთვის შესაბამისი მართვის გეგმების შემუშავება.

მიზანი 5: დაცულ ტერიტორიებზე რეკრეაციული პოტენციალის შექმნა და მდგრადი ტურიზმის განვითარება.

ამოცანა 5.1. მდგრადი ტურიზმის პრინციპების გათვალისწინებით დაცულ ტერიტორიებზე ტურიზმის ეფექტური მართვის სისტემის დანერგვა.

ამოცანა 5.2. მრავალფეროვანი, მათ შორის, ტრანსსასაზღვრო, ტურისტული პროდუქტის/მომსახურების შექმნა.

ამოცანა 5.3. დაცულ ტერიტორიებზე ტურისტული ინფრასტრუქტურის შექმნა და შენარჩუნება.

ამოცანა 5.4. დაცული ტერიტორიების, როგორც სამოგზაურო არეალის პოპულარობის გაზრდა და პარტნიორული (მათ შორის ტრანსსასაზღვრო) თანამშრომლობის დანერგვა.

მიზანი 6: დაცულ ტერიტორიებზე ისტორიულ-კულტურული ფასეულობების შენარჩუნების ხელშეწყობა

ამოცანა 6.1. დაცულ ტერიტორიებზე ისტორიულ-კულტურული ფასეულობების იდენტიფიკაცია.

ამოცანა 6.2. კულტურული ფასეულობების შენარჩუნების ხელშეწყობა.

მიზანი 7: საზოგადოებისა და სხვადასხვა უწყებების მხრიდან მხარდაჭერის

გადლიერება.

ამოცანა 7.1. მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლებისა და ეკოსაგანმანათლებლო პროგრამების განვითარება როგორც ეროვნულ, ისე ადგილობრივ და საერთაშორისო დონეზე.

ამოცანა 7.2. საზოგადოებასა და სხვა სახელმწიფო უწყებებთან კომუნიკაციის გაძლიერება.

8. ქმედებები

სამოქმედო გეგმის ქმედებები ქვემოთ მოცემულ ცხრილებში დაჯგუფებულია მიზნებისა და ამოცანების მიხედვით 2018-2021 წლებისთვის. თითოეული ქმედებისთვის წარმოდგენილია განხორციელების წლები, სავარაუდო ბიუჯეტი ანუ მიახლოებითი თანხა ლარებში, რაც საჭიროა მოცემული ქმედების განხორციელებლად და ინდიკატორ(ებ)ი. აღსანიშნავია, რომ ამა თუ იმ ქმედების დაფინანსება შესაძლებელია, მოხდეს სხვადასხვა წყაროდან, როგორც სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ან სააგენტოს საკუთარი შემოსვლებიდან, ისე – დონორი და პარტნიორი ორგანიზაციების დახმარებით. ქმედებათა უმეტესობისთვის „ინდიკატორი“ პრაქტიკულად წარმოადგენს მოცემული ქმედების შესრულების დამადასტურებელ ფაქტობრივ შედეგს. ეს ინდიკატორები გამოყენებული იქნება სამოქმედო გეგმის დანერგვის მონიტორინგისა და შეფასების დროს.

მიზანი 1. დაცული ტერიტორიების ერთიანი ეფექტური ქსელის ჩამოყალიბება.

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
ამოცანა 1.1. ახალი დაცული ტერიტორიების დაარსება და/ან არსებულთა გაფართოება				
1.1.1. დაცული ტერიტორიების არსებული ქსელის კრიტიკული	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2019-2020	60 000	დაცული ტერიტორიების ქსელის კრიტიკული „თეთრი

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
ანალიზის ჩატარება არსებული ხარვეზების გამოსავლენად (GAP analysis) და პრიორიტეტული გეგმარებითი დაცული ტერიტორიებისა და არსებული დაცული ტერიტორიების გაფართოების საჭიროებების გამოვლენა, მათ შორის ეკოდერეფნების და კლიმატის ცვლილების სახეობებსა და ჰაბიტატებზე მოსალოდნელი ზემოქმედების გათვალისწინებით				ლაქების“ ანალიზის ანგარიში
1.1.2. „თეთრი ლაქების“ ანალიზის შედეგების მიხედვით ახალი დაცული ტერიტორიებისა და არსებულთა გაფართოების მოკლე, საშუალო და გრძელვადიანი გეგმების ჩამოყალიბება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2019-2021	20 000	დაცული ტერიტორიების ქსელის ფიზიკური განვითარების მოკლე, საშუალო და გრძელვადიანი გეგმა
1.1.3. რაჭის დაცული ტერიტორიების	სააგენტო, დონორი	2018-2019	100 000	მომზადებულია და

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
დაარსება	ორგანიზაცია			კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს პარლამენტში წარდგენილია კანონპროექტი „რაჭის დაცული ტერიტორიების დაარსების შესახებ“
1.1.4. ლეჩუმის დაცული ტერიტორიების დაარსება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2020-2021	100 000	მომზადებულია და კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს პარლამენტში წარდგენილია კანონპროექტი „ლეჩუმის დაცული ტერიტორიების დაარსების შესახებ“
1.1.5. სამეგრელოში ახალი დაცული ტერიტორიების დაარსება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2020-2021	100 000	მომზადებულია და კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს პარლამენტში წარდგენილია კანონპროექტი „სამეგრელოს დაცული ტერიტორიების

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
				დაარსების შესახებ“
1.1.6. ერუშეთის დაცული ტერიტორიების დაარსება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2019	100 000	მომზადებულია და კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს პარლამენტში წარდგენილია კანონპროექტი „ერუშეთის დაცული ტერიტორიების დაარსების შესახებ“
1.1.7. ყაზბეგის ეროვნული პარკის გაფართოება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2019	50 000	მომზადებულია და კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს პარლამენტში წარდგენილია კანონპროექტი ყაზბეგის ეროვნული პარკის გაფართოების შესახებ
1.1.8. ალგეთის დაცული ტერიტორიების გაფართოება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2019	50 000	მომზადებულია და კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
				პარლამენტში წარდგენილია კანონპროექტი ალგეთის დაცული ტერიტორიების გაფართოების შესახებ
1.1.9. სვანეთის დაცული ტერიტორიების დაარსების ინიცირება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2020-2021	100 000	მომზადებულია და კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს პარლამენტში წარდგენილია კანონპროექტი „სვანეთის დაცული ტერიტორიების დაარსების შესახებ“
1.1.10. პონტოს მუხის აღკვეთილის დაარსება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2019	7200	მომზადებულია და კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს პარლამენტში წარდგენილია კანონპროექტი „პონტოს მუხის აღკვეთილის დაარსების შესახებ“

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
1.1.11. რიონის აღკვეთილის დაარსება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2019	300 000	მომზადებულია და კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს პარლამენტში წარდგენილია კანონპროექტი „რიონის აღკვეთილის დაარსების შესახებ“
1.1.12. ახალი ბუნების ძეგლების დაარსება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	10 000	მომზადებულია და კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს პარლამენტში წარდგენილია კანონპროექტები მინ. 10 ახალი ბუნების ძეგლის დაარსების შესახებ
1.1.13. ჯავახეთის დაცული ტერიტორიების გაფართოება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	50000	მომზადებულია და კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს პარლამენტში წარდგენილია

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
				კანონპროექტი ჯავახეთის დაცული ტერიტორიების გაფართოების შესახებ
1.1.14. თეძამის და ატენის ხეობებში დაცული ტერიტორიის დაარსება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	100000	მომზადებულია და კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს პარლამენტში წარდგენილია კანონპროექტი „თეძამის და ატენის ხეობებში დაცული ტერიტორიის დაარსების შესახებ“
ამოცანა 1.2 დაცული ტერიტორიების საერთაშორისო და პანევროპულ ქსელებში ჩართვის ხელშეწყობა				
1.2.1 მსოფლიო მემკვიდრეობის უბნების გამოვლენა და იუნესკოსთვის დასამტკიცებლად წარდგენა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2020	50 000	იუნესკოში დასამტკიცებლად წარდგენილია მინიმუმ 2 ახალი უბანი
1.2.2 ჯავახეთის ჭარბტენიანი ტერიტორიების რამსარის საერთაშორისო მნიშვნელობის ჭარბტენიანი	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2019-2021	50 000	ჯავახეთის ჭარბტენიანი ტერიტორიები წარდგენილია საქართველოს გარემოს

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
ტერიტორიების სიაში შესატანად წარდგენა რამსარის სამდივნოში				დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ რამსარის სამდივნოში საერთაშორისო მნიშვნელობის ჭარბტენიანი ტერიტორიების სიაში შესატანად
1.2.3 ბიოსფერული რეზერვატების (ბიოსფერული რეგიონის) შექმნის ხელშეწყობა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2020	50 000	სააგენტო/შესაბამისი ტერიტორიული ადმინისტრაციები მონაწილეობენ ბიოსფერული რეზერვატების შექმნისა და შემდგომი მართვის სტრუქტურებში (მაგ. საბჭოებში)
1.2.4 დაცული ტერიტორიების სისტემის ფარგლებში დაგეგმილი სპეციალური კონსერვაციული მნიშვნელობის მქონე ტერიტორიების (Area of Special	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	200 000	შესაბამისი დაცული ტერიტორიების მართვის გეგმებში ინტეგრირებულია „ზურმუხტის საიტების“

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
Conservation Interest – ASCI ანუ ე.წ. „ზურმუხტის ქსელის საიტები“) დეზიგნირების ხელშეწყობა და შესაბამისი მართვის უზრუნველყოფა				მართვის საკითხები, ბერნის კონვენციის დანართებში შეტანილი სახეობებისა და ჰაბიტატების გათვალისწინებით
1.2.5 შესაბამისი დაცული ტერიტორიების წარდგენა იუნესკოს გლობალურ გეოპარკების (UNESCO Global Geoparks) ქსელში ჩასართავად	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	30 000	გლობალურ გეოპარკების (UNESCO Global Geoparks) ქსელში ჩასართავად წარდგენილია მინიმუმ 3 დაცული ტერიტორია
1.2.6. ახალი დაცული ტერიტორიებისთვის „ევროდიპლომის“ მისანიჭებლად წარდგენა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	30 000	„ევროდიპლომის“ მისანიჭებლად წარდგენილია მინიმუმ 1 ახალი დაცული ტერიტორია
ამოცანა 1.3 დაცული ტერიტორიების შესახებ კანონმდებლობის განახლება და თანამედროვე მოთხოვნებთან და საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანა				

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
1.3.1., დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“ საქართველოს კანონში შესატანი ცვლილების მომზადება IUCN-ის უახლესი სახელმძღვანელოებისა და ევროკავშირის მითითებების გათვალისწინებით	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	30 000	მომზადებულია არსებული კანონმდებლობის ყოვლისმომცველი ანალიზის დოკუმენტი და შესატანი ცვლილებების პაკეტი
1.3.2 დაცული ტერიტორიების შესახებ კანონმდებლობაში შესაბამისი ცვლილებების შეტანის ინიცირება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2020-2021	10 000	პარლამენტში გადაგზავნილია დაცული ტერიტორიების კანონმდებლობაში შესატანი ცვლილებების პაკეტი

მიზანი 2. დაცული ტერიტორიების სისტემისა და ცალკეული დაცული ტერიტორიების მართვის გაუმჯობესება

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
ამოცანა 2.1 დაცული ტერიტორიების სისტემის ინსტიტუციური გაძლიერება – თანამშრომელთა კვალიფიკაციის, მატერიალურ-ტექნიკური ბაზისა და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება				
2.1.1 პერსონალის ტრენინგის საჭიროების გამოვლენისა და ჩატარებისთვის დაცული ტერიტორიების თანამდებობების შესაბამისი საბაზისო და სპეციალური სახელმძღვანელოების, მოდულების, შიდა ტრენინგებისა და სტაჟირების შესაძლებლობების განვითარება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	100 000	შექმნილია სპეციალური სახელმძღვანელოები, მოდულები შემდეგი მიმართულებებით: დაცვა-პატრულირება, ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგი, რესურსებით სარგებლობა, მდგრადი ტურიზმი, ეკო-განათლება/ინტერპრეტაცია და საზოგადოებასთან ურთიერთობა
2.1.2 შესრულებული სამუშაოს რეგულარული შეფასების სისტემის	სააგენტო, დონორი	2018-2021	15 000	მიმდინარეობს შესრულებული სამუშაოების

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
დანერგვა	ორგანიზაცია			შეფასება, რაც ასახულია შესაბამის ანგარიშებში
2.1.3 ახალმიღებული თანამშრომლების ადაპტაციის ხელშეწყობი მექანიზმების შემუშავება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	15 000	შემუშავებულია ახალმიღებული თანამშრომლების ადაპტაციის პროტოკოლი და შესაბამისი საინფორმაციო პაკეტი (ახალმიღებული თანამშრომლისთვის)
2.1.4 პროფესიული განვითარების მონიტორინგისა და წახალისების სისტემის ჩამოყალიბება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	15 000	სააგენტოში ჩამოყალიბებულია და წარმატებით ფუნქციონირებს პროფესიული განვითარების მონიტორინგის სისტემა
2.1.5 შიდა კომუნიკაციის გაუმჯობესება - ელექტრონული პორტალის (მაგ. ინტრანეტი) შექმნა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2019	20 000	სააგენტოში შექმნილია და წარმატებით ფუნქციონირებს შიდა მოხმრებისათვის განკუთვნილი

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
				ელექტრონული პორტალი, ე.წ. ინტრანეტი
2.1.6 საქმისწარმოების ეფექტურობის გაზრდის მიზნით ტერიტორიული ადმინისტრაციების ჩართვა დოკუმენტბრუნვის ელექტრონულ სისტემაში (DES)	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2019	20 000	ყველა ტერიტორიული ადმინისტრაცია ჩართულია დოკუმენტბრუნვის ელექტრონულ სისტემაში (DES)
2.1.7 ფინანსური მართვის (ლოჯისტიკა, ბუღალტერია) ეფექტურობის გაზრდა, მათ შორის ელექტრონული სისტემის დანერგვა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	15 000	უწყებაში ფუნქციონირებს ფინანსური მართვის გამართული ელექტრონული სისტემა
2.1.8 სააგენტოსა და ტერიტორიული ადმინისტრაციების მატერიალურ-	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	20 000	მომზადებულია მატერიალურ-ტექნიკური

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
ტექნიკური ბაზისა და ინფრასტრუქტურის (მათ შორის არსებულის განახლების) საჭიროებების გამოვლენა				ბაზისა და ინფრასტრუქტურის (მათ შორის განახლების) საჭიროებების შეფასების ანგარიშები სააგენტოსა და ყველა ძირითადი დაცული ტერიტორიისთვის
2.1.9 სააგენტოსა და ტერიტორიული ადმინისტრაციების მატერიალურ- ტექნიკური ბაზისა და ინფრასტრუქტურის განვითარება/განახლება 2.1.8 პუნქტით გამოვლენილი საჭიროებების შესაბამისად	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	2 000 000	2.1.8 პუნქტით გამოვლენილი საჭიროებების 50% შესრულებულია
2.1.10 ინვენტარისა და ინფრასტრუქტურის მოვლა- პატრონობის გეგმების და რეკომენდაციების შემუშავება ცალკეული დაცული	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	30 000	ჩამოყალიბებულია ინვენტარისა და ინფრასტრუქტურის მოვლა- პატრონობის გეგმები ყველა დაცული ტერიტორიისთვის.

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
ტერიტორიებისთვის				
ამოცანა 2.2 თანამშრომელთა მოტივაციის ამაღლების ეფექტური სისტემის დანერგვა				
2.2.1 მყარ და სამართლიან კრიტერიუმებზე დაფუძნებული მატერიალური და არამატერიალური წახალისების სისტემის დანერგვა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	250 000	სააგენტოში დანერგილია მატერიალური და არამატერიალური წახალისების ეფექტური სისტემა
2.2.2 შიდა პოლიტიკის ჩამოყალიბება თანამშრომელთა შესაძლებლობების განვითარებისთვის, პროფესიული და თანამდებობრივი წინსვლისთვის	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	15 000	დამტკიცებულია შიდა დოკუმენტი თანამშრომელთა შესაძლებლობების განვითარებისთვის, პროფესიული და თანამდებობრივი წინსვლისთვის
ამოცანა 2.3 დაცული ტერიტორიების მართვის მარეგულირებელი ჩარჩოს სრულყოფა				

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
2.3.1 დაცული ტერიტორიების მართვის ეფექტურობის შეფასება და შედეგების ინტეგრირება მენეჯმენტში	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021		სამ წელიწადში ერთხელ დამოუკიდებელი შემფასებლის მიერ მართვის ეფექტურობის შევსებული კითხვარები (METT); შეტანილია შესაბამისი ცვლილებები მენეჯმენტის გეგმებში

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
2.3.2 მენეჯმენტის გეგმების შემუშავება ადგილობრივი მოსახლეობის და სხვა დაინტერესებული მხარეების სრული ჩართულობით ყველა იმ დაცული ტერიტორიისთვის, რომლებსაც დღეისათვის არ გააჩნიათ მენეჯმენტის გეგმა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	500 000	სისტემის დაცული ტერიტორიების 70%-ს გააჩნია მენეჯმენტის გეგმა
2.3.3 ბუნებრივი რესურსების, კერძოდ, საძოვრების, ტრადიციული და მდგრადი გამოყენებისთვის იჯარით გაცემის სისტემის დახვეწა და საიჯარო ხელშეკრულებების გაფორმება ადგილობრივ მოსარგებლებთან	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	საძოვრების გამოყენებაზე გაფორმებულია საიჯარო ხელშეკრულებები ყველა შესაბამის დაცულ ტერიტორიაზე
2.3.4 დაცულ ტერიტორიებზე არსებული ტურისტული მომსახურებისა და ინფრასტრუქტურის იჯარასთან დაკავშირებული სისტემის დახვეწა და	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	20 000	განხორციელებული ცვლილებები „დაცულ ტერიტორიებზე ტურისტული მომსახურების გაწევისას და ამ მომსახურებასთან

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
საიჯარო ხელშეკრულებების გაფორმება მოიჯარეებთან				დაკავშირებული ქონების მართვის უფლებით გადაცემისას საწყისი სააუქციონო ფასის განსაზღვრისა და აუქციონის ჩატარების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 15 აპრილის N173 დადგენილებაში და „დაცული ტერიტორიების უძრავი ქონების სარგებლობაში გადაცემისას საწყისი სააუქციონო ფასის განსაზღვრისა და აუქციონის ჩატარების შესახებდებულების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
				2013 წლის 22 მაისის N125 დადგენილებაში
ამოცანა 2.4 ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის განვითარება მეზობელი ქვეყნების დაცულ ტერიტორიებთან				
2.4.1 საქართველოს საზღვრისპირა და მეზობელი ქვეყნების მოსაზღვრე დაცულ ტერიტორიებს შორის თანამშრომლობის მექანიზმების შემუშავება და შეთანხმება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	15 000	ჩამოყალიბებული და შესაბამის უწყებებთან შეთანხმებულია ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის კონცეფცია და განხორციელების მექანიზმები.
2.4.2 ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის ინიცირება მეზობელი ქვეყნების დაცულ ტერიტორიებს შორის	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	100 000	საქართველო-აზერბაიჯანის, საქართველო-თურქეთის და საქართველო-სომხეთის დაცულ ტერიტორიებს შორის განვითარებული ტრანსსასაზღვრო ურთიერთობების ამსახველი დოკუმენტები, ანგარიშები და

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
				სხვა მასალები
2.4.3 საქართველოს საზღვრისპირა და მეზობელი ქვეყნების მოსაზღვრე დაცულ ტერიტორიებს შორის ერთობლივი პროგრამებისა და საპილოტე პროექტების განხორციელება სხვადასხვა მიმართულებით	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2020	200 000	შუალედური/საბოლოო ანგარიშები ტრანსსასაზღვრო პროგრამებისა და საპილოტე პროექტების (სახეობების ერთობლივი მონიტორინგი, ტრანსსასაზღვრო ტურისტული პროგრამები, დაცული ტერიტორიების თანამშრომლების ერთობლივი ტრენინგები და გაცვლითი სასწავლო ვიზიტები და სხვ.) განხორციელების შესახებ
ამოცანა 2.5 დაცული ტერიტორიების სისტემაში კანონმდებლობის აღსრულების გაძლიერება				
2.5.1 დაცული ტერიტორიებისთვის კანონმდებლობის აღსრულების გეგმის მომზადების სახელმძღვანელოს	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	30 000	შემუშავებული და დამტკიცებულია სახელმძღვანელო

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
შემუშავება				დოკუმენტი
2.5.2 კანონმდებლობის აღსრულების წარმოების (სამართალდარღვევების გამოვლენა, მონაცემთა აღრიცხვა და ანალიზი) თანამედროვე ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული სისტემის დანერგვა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	200 000	მინიმუმ 4 დაცულ ტერიტორიაზე მიმდინარეობს კანონაღსრულების წარმოების თანამედროვე ტექნოლოგიებზე დამყარებული სისტემის ტესტირება (პილოტირება)
2.5.3 ცალკეული დაცული ტერიტორიებისთვის კანონმდებლობის აღსრულების გეგმების შემუშავება და განხორციელება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	100 000	დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმებში ასახულია კანონმდებლობის აღსრულების საკითხები
ამოცანა 2.6 დაცული ტერიტორიების სივრცული დაგეგმვის დახვეწა				
2.6.1 დაცული ტერიტორიების	სააგენტო, დონორი	2018-2020	150 000	დასრულებულია სააგენტოს

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
პრობლემური საზღვრების მოწესრიგება და დემარკაცია	ორგანიზაცია			გამგებლობაში არსებული ყველა დაცული ტერიტორიის საზღვრების იდენტიფიკაცია და დემარკაცია (გარდა ახლად დაარსებული დაცული ტერიტორიებისა)
2.6.2 ზონირების ხარვეზების აღმოფხვრა ყველა დაცულ ტერიტორიაზე ადგილობრივ მოსახლეობასთან კონფლიქტების შემდგომადგვარად შემსუბუქებისა და პრევენციისთვის	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2020	200 000	გამოსწორებულია ზონირების ხარვეზები ყველა იმ დაცულ ტერიტორიაზე, სადაც განსაკუთრებით მწვავედ დგას ამ მიზეზით გამოწვეული კონფლიქტი ადგილობრივ მოსახლეობასთან
ამოცანა 2.7 მოსახლეობასა და სხვადასხვა სექტორებთან თანამშრომლობის გაძლიერება და მათი ჩართულობის ეფექტური მექანიზმების დანერგვა				

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
2.7.1. დაცული ტერიტორიების მმართველობის სხვადასხვა ტიპების შექმნის შესაძლებლობის შესწავლა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	დაცული ტერიტორიების მართვის სხვადასხვა ტიპების შექმნის შესაძლებლობის კვლევის ანგარიში
2.7.2 დაცულ ტერიტორიებზე ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და მდგრადი გამოყენებისთვის საკომპენსაციო და წამახალისებელი მექანიზმების შემუშავების შესაძლებლობების შესწავლა და დანერგვა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018 -2021	300 000	მომზადებულია დაცულ ტერიტორიებზე ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და მდგრადი გამოყენებისთვის საკომპენსაციო და წამახალისებელი მექანიზმების კვლევის ანგარიში; მიმდინარეობს შესაბამისი საპილოტე პროექტები მინიმუმ 2 დაცულ ტერიტორიაზე

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
2.7.3 დაცული ტერიტორიების დაგეგმვასა და მართვის პროცესში დაინტერესებული მხარეების, განსაკუთრებით ადგილობრივი მოსახლეობის ჩართულობის გაზრდა გენდერული ბალანსის დაცვით	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	50 000	იდენტიფიცირებულია დაცული ტერიტორიების დაგეგმვასა და მართვის პროცესში დაინტერესებული მხარეების ჩართვის დამატებითი მექანიზმები სულ ცოტა 3 დაცულ ტერიტორიაზე მიმდინარეობს ამ მექანიზმების ტესტირება
2.7.4 დაცული ტერიტორიების სამეცნიერო-საკონსულტაციო საბჭოების კონცეფციის დახვეწა და მათი რეალურად ამოქმედება ადგილობრივი მოსახლეობის წარმომადგენლების მონაწილეობით	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	20 000	დამტკიცებულია დაცული ტერიტორიების საკონსულტაციო საბჭოების განახლებული კონცეფცია. სულ ცოტა 3 დაცულ ტერიტორიაზე საკონსულტაციო საბჭოები ფუნქციონირებენ

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
				განახლებული კონცეფციის მიხედვით;
2.7.5 ადგილობრივ მოსახლეობაში საზოგადოებრივი აზრის რეგულარული კვლევა და მათი საჭიროებების გამოვლენა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	სამ წელიწადში ერთხელ საზოგადოებრივი აზრის კვლევის ანგარიშები
2.7.6 ადგილობრივ არასამთავრობო და სათემო ორგანიზაციებთან ერთად ერთობლივი პროექტების ინიცირება/ხელშეწყობა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	სისტემის მასშტაბით ინიცირებულია/შესრულებუ ლია სულ ცოტა 10 ერთობლივი პროექტი
ამოცანა 2.8 დაცულ ტერიტორიებზე მოქმედი პირდაპირი და ირიბი გარე საფრთხეების პრევენცია და შერბილება				
2.8.1 დაცული ტერიტორიების	სააგენტო, დონორი	2018-2019	50 000	დაცული ტერიტორიების

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
საზღვრებს გარეთ ტერიტორიის გამოყენებისა და განვითარების ირიბი და პირდაპირი ნეგატიური ზეგავლენის თავიდან ასაცილებლად ან/და შესარბილებლად ანალიზის ჩატარება	ორგანიზაცია			საზღვრებს გარეთ ტერიტორიის გამოყენებისა და განვითარების ირიბი და პირდაპირი ნეგატიური ზეგავლენის თავიდან აცილების ან/და შერბილების ყოველმომცველი ანალიზის ანგარიში
2.8.2 პუნქტ 2.8.1 - ის ფარგლებში განხორციელებული ანალიზის შესაბამისად ყველა დაკავშირებულ კანონში ცვლილებების პაკეტის მომზადება და ცვლილებების შეტანა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	15 000	ინიცირებულია/მიღებულია შესაბამისი საკანონმდებლო ცვლილებები
2.8.3 დაცული ტერიტორიების საზღვრებს გარეთ ტერიტორიის გამოყენებისა და განვითარების ირიბი და პირდაპირი ნეგატიური	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	30 000	დაცული ტერიტორიების შესახებ სისტემის კანონში შესულია შესაბამისი ცვლილება და გამოცემულია

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
ზეგავლენის თავიდან ასაცილებლად ან/და შესარბილებლად დაცული ტერიტორიებისთვის შესაბამისი უფლებამოსილებების კანონით განსაზღვრა				კანონქვემდებარე აქტები
ამოცანა 2.9 დაცული ტერიტორიების ფინანსური მდგრადობის გაზრდა				
2.9.1 დაცული ტერიტორიებისთვის საოპერაციო გეგმების შემუშავება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	საოპერაციო გეგმები შემუშავებულია ყველა დაცული ტერიტორიისთვის, სადაც ხორციელდება ვიზიტორთა მომსახურება
2.9.2 ფინანსური დაგეგმვის სისტემის სრულყოფა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	50 000	შემუშავებულია ფინანსური დაგეგმვის ეფექტური ინსტიტუციური ბაზა
2.9.3 დაცულ ტერიტორიებზე საინვესტიციო პოტენციალის შეფასება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018- 2021	50 000	დაცულ ტერიტორიებზე საინვესტიციო პოტენციალის

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი (ლარი)	ინდიკატორი / შედეგი
და პირობების განსაზღვრა				შეფასების ანგარიში, რომელიც მოიცავს მკაფიო და ნათელ საინვესტიციო პირობებს ცალკეული დაცული ტერიტორიების მიხედვით

მიზანი 3: ბიომრავალფეროვნების გრძელვადიანი კონსერვაცია – სახეობებისა და ჰაბიტატების შენარჩუნება და საჭიროებისამებრ აღდგენა.

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი/შედეგი
ამოცანა 3.1 ბიომრავალფეროვნებისა და საფრთხეების მონიტორინგის თანამედროვე სისტემის დანერგვა				
3.1.1 საფრთხეების მონიტორინგის სტრატეგიის ჩამოყალიბება (მათ შორის ტრანსსასაზღვრო მონიტორინგის): საფრთხეების იდენტიფიცირება, მთავარი ინდიკატორების შერჩევა და განხორციელების ეფექტური სქემ(ებ)ის შემუშავება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	25 000	დამტკიცებულია მონიტორინგის სტრატეგიის დოკუმენტი, რომელიც ასევე მოიცავს ტრანსსასაზღვრო მონიტორინგის საკითხებს, საფრთხეებსა და მთავარ ინდიკატორებს, ასევე განხორციელების ეფექტურ სქემებს
3.1.2 ბიომრავალფეროვნებისა და საფრთხეების მონიტორინგის გეგმების შემუშავება ცალკეული დაცული ტერიტორიებისთვის, მათ შორის ტრანსსასაზღვრო მონიტორინგის განსახორციელებლად	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	დაცული ტერიტორიების 60%-სთვის უმეტესობისთვის შემუშავებულია ბიომრავალფეროვნებისა და საფრთხეების მონიტორინგის გეგმები (რომლებიც საჭიროებისამებრ მოიცავენ ტრანსსასაზღვრო მონიტორინგის საკითხებსაც)

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი/შედეგი
3.1.3 დაცულ ტერიტორიებზე ფლორისა და ფაუნის მნიშვნელოვანი ჯგუფების ინვენტარიზაცია და გავრცელების რუკების მომზადება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	500 000	შექმნილია დაცულ ტერიტორიებზე ფლორისა და ფაუნის მნიშვნელოვანი ჯგუფების (იშვიათი და გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი, ენდემური, რელიქტური, საერთაშორისო ვალდებულებებით განსაზღვრული, ინვაზიური სახეობების და სხვ.) ინვენტარიზაციის ანგარიშები და გავრცელების რუკები
3.1.4 დაცული ტერიტორიების ფარგლებში მნიშვნელოვანი ჰაბიტატების შეფასება და გავრცელების რუკების შექმნა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	500 000	ეროვნულ პარკებში ჩატარებულია მნიშვნელოვანი ჰაბიტატების (განსაკუთრებით სამოვრებად გამოყენებული ჰაბიტატების) შეფასება და მომზადებულია მათი რუკები
3.1.5 დაცულ ტერიტორიებზე არსებული გეოლოგიური,	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	200 000	დაცული ტერიტორიებზე ჩატარებულია გეოლოგიური,

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი/შედეგი
ჰიდროლოგიური და პალეონტოლოგიური ობიექტების ინვენტარიზაცია და შესაბამისი რუკების მომზადება				ჰიდროლოგიური და პალეონტოლოგიური ობიექტების ინვენტარიზაცია და მომზადებულია შესაბამისი რუკები
3.1.6 ბუნებრივი რესურსების განახლებადი მონაცემთა ბაზის შექმნა და მართვა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	50 000	დაცული ტერიტორიებზე იწარმოება ბუნებრივი რესურსების განახლებადი მონაცემთა ბაზა
3.1.7 „2014-2020 წწ. საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიისა და მოქმედებათა გეგმის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 8 მაისის N343 დადგენილებით დამტკიცებული 2014-2020 წწ. საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმა (NBSAP) ეროვნული პროგრამის ფარგლებში განხორციელებულ საქმიანობებში	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	50 000	ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ეროვნული პროგრამისთვის მომზადებულია მასალები და ანგარიშები

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი/შედეგი
მონაწილეობა და პასუხისმგებელ უწყებასთან ინფორმაციის ურთიერთგაცვლა				
ამოცანა 3.2 პრიორიტეტული სახეობებისა და ჰაბიტატების კონსერვაციის პროგრამების შემუშავება და დანერგვა				
3.2.1 ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკში ნიაშორის აღდგენის გეგმის შემუშავება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	300 000	შემუშავებული ბორჯომ- ხარაგაულის ეროვნულ პარკში ნიაშორის აღდგენის ახალი გეგმა
3.2.2 დაცულ ტერიტორიებზე კეთილშობილი ირმის კონსერვაციის გეგმის შემუშავება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	300 000	შემუშავებულია დაცულ ტერიტორიებზე ირმის კონსერვაციის გეგმა
3.2.3 დაცულ ტერიტორიებზე ჯეირნის კონსერვაციის გეგმის განხორციელება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	200 000	დაცულ ტერიტორიებზე მიმდინარეობს ჯეირნის კონსერვაციის გეგმის განხორციელება
3.2.4 დაცულ ტერიტორიებზე შავი ზღვის ძუძუმწოვრების კონსერვაციის გეგმის განხორციელებაში მონაწილეობა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	50 000	ანგარიში დაცულ ტერიტორიებზე ჩატარებული ზღვის ძუძუმწოვრების კონსერვაციის გეგმის შესაბამისი

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი/შედეგი
				ქმედებების შესახებ
3.2.5 დაცულ ტერიტორიებზე იმერული მუხის კონსერვაციის გეგმის განხორციელება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	მიმდინარეობს იმერული მუხის კონსერვაციის გეგმის განხორციელება
3.2.6 დაცულ ტერიტორიებზე წაბლის კონსერვაციის გეგმის შემუშავება და განხორციელება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	200 000	მოზადებულია და მიმდინარეობს დაცულ ტერიტორიებზე წაბლის კონსერვაციის გეგმის განხორციელება
3.2.7 დაცულ ტერიტორიებზე კოლხური ბზის კონსერვაციის გეგმის შემუშავება და განხორციელება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	200 000	მომზადებულია და მიმდინარეობს დაცულ ტერიტორიებზე კოლხური ბზის კონსერვაციის გეგმის განხორციელება
3.2.8 დაცულ ტერიტორიებზე წიწვოვანი სახეობების მავნებლებისგან დაცვის პროგრამის შემუშავება და განხორციელება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	300 000	მომზადებულია და მიმდინარეობს დაცულ ტერიტორიებზე ტერიტორიებზე წიწვოვანი სახეობების მავნებლებისგან დაცვის

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი/შედეგი
				პროგრამა
3.2.9 კოლხეთის ეროვნულ პარკში კოლხური ხობის აღდგენის პროგრამის შემუშავება და განხორციელება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	მომზადებულია და მიმდინარეობს კოლხეთის ეროვნულ პარკში კოლხური ხობის აღდგენის პროგრამა
3.2.10 დაცულ ტერიტორიებზე ინვაზიური სახეობების შეფასება და მართვის გეგმების შემუშავება/განხორციელება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	მომზადებულია და მიმდინარეობს ინვაზიური სახეობების მართვის გეგმების განხორციელება ამ მხრივ ყველაზე მეტად საფრთხის ქვეშ მყოფ დაცულ ტერიტორიებზე
ამოცანა 3.3 პრიორიტეტული კვლევების ხელშეწყობა/კოორდინირება				
3.3.1 დაცულ ტერიტორიებზე ბუნებრივი მემკვიდრეობის მხრივ ინფორმაციული ხარვეზების იდენტიფიკაცია და პრიორიტეტული მიმართულებების განსაზღვრა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	15 000	დაცულ ტერიტორიებზე ბუნებრივი მემკვიდრეობის მხრივ ინფორმაციული ხარვეზების იდენტიფიკაციისა და პრიორიტეტული მიმართულებების განსაზღვრისთვის ჩატარებული

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი/შედეგი
				კვლევების ანგარიშები
3.3.2 ფიტოპათოლოგიური და ეპიზოოტიური კვლევების განხორციელება გამოვლენილი საჭიროებების შესაბამისად	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	ფიტოპათოლოგიური და ეპიზოოტიური კვლევების ანგარიშები
3.3.3 დაცულ ტერიტორიებზე ინვაზიური სახეობების კვლევა (ზეგავლენის შეფასება, მოდელირება და შესაბამისი რეკომენდაციების შემუშავება)	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	დაცულ ტერიტორიებზე ინვაზიური სახეობების კვლევის ანგარიშები
3.3.4 ზუთხისებრთა სახეობების კვლევა კოლხეთის ეროვნულ პარკში	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	100 000	კოლხეთის ეროვნულ პარკში ზუთხისებრთა კვლევის ანგარიშები
3.3.5 ფრინველთა მიგრაციისთვის მნიშვნელოვანი დაცული ტერიტორიებისა და ცალკეული უბნების გამოვლენა და რუკების მომზადება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	50 000	შედგენილია ფრინველთა სამიგრაციო მარშრუტების რუკები დაცულ ტერიტორიებთან მიმართებაში

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი/შედეგი
3.3.6 სახეობებსა და ჰაბიტატებზე კლიმატის ცვლილების მოსალოდნელი ზეგავლენის კვლევა (მოდელირება) და ადაპტაციური ზომების განსაზღვრა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	300 000	დაცულ ტერიტორიებზე სახეობებსა და ჰაბიტატებზე კლიმატის ცვლილების მოსალოდნელი ზეგავლენის კვლევის ანგარიშები, ადაპტაციური ღონისძიებების ჩათვლით
3.3.7 დაცულ ტერიტორიებზე და მათ მიმდებარედ ადგილობრივ მოსახლეობასა და მტაცებლებს შორის კონფლიქტის კვლევა და შემარბილებელი რეკომენდაციების შემუშავება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	100 000	დაცულ ტერიტორიებზე და მათ მიმდებარედ ადგილობრივ მოსახლეობასა და მტაცებლებს შორის კონფლიქტის კვლევის ანგარიშ(ებ)ი და შემარბილებელი რეკომენდაციები კონკრეტული დაცული ტერიტორიებისთვის

მიზანი 4: ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენება ტრადიციული სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის მხარდასაჭერად და ადგილობრივი მოსახლეობისთვის სასიცოცხლო საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად.

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი/შედეგი
ამოცანა 4.1 მდგრადი სარგებლობისთვის განკუთვნილი ბუნებრივი რესურსების შეფასება დაცულ ტერიტორიებზე				
4.1.1 დაცულ ტერიტორიებზე არსებული საძოვრების ინვენტარიზაცია, საძოვრების მართვის გეგმებისა და რუკების მომზადება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	200 000	დაცულ ტერიტორიებზე არსებული საძოვრების ინვენტარიზაციის ანგარიშები და შესაბამისი რუკები
4.1.2 საძოვრების შეფასება და კატეგორიზაცია დაცულ ტერიტორიებზე	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	200 000	ყველა შესაბამის დაცულ ტერიტორიაზე საძოვრების მდგომარეობის შეფასებისა და კატეგორიზაციის ანგარიშები
4.1.3 ტყის მერქნული და არამერქნული რესურსების შეფასება დაცული ტერიტორიების შესაბამის ტყეებში; საჭიროებისამებრ, სარგებლობის ნორმების განსაზღვრა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	300 000	შესაბამის დაცულ ტერიტორიებზე მერქნული და არამერქნული რესურსების შეფასების ანგარიშები

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი/შედეგი
				შესაბამის შემთხვევებში, ტყის მერქნული და არამერქნული რესურსების სარგებლობის დამტკიცებული ნორმები
ამოცანა 4.2 მდგრადი სარგებლობისთვის განკუთვნილი ბუნებრივი რესურსების მართვის ეფექტიანი ინსტიტუციური მექანიზმების დანერგვა და შესაბამისი მართვის გეგმების შემუშავება თითოეული დაცული ტერიტორიისთვის				
4.2.1 ყველა შესაბამისი დაცული ტერიტორიისთვის საძოვრების მდგრადი მართვის გეგმების შემუშავება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	400 000	საძოვრების მდგრადი მართვის გეგმები შემუშავებულია ყველა შესაბამისი დაცული ტერიტორიისთვის
4.2.2 ტყის მერქნული და არამერქნული რესურსების გამოყენების მართვის გეგმების შემუშავება დაცული ტერიტორიებისთვის	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	200 000	საშეშე მერქნისა და ტყის არამერქნული რესურსების გამოყენების მართვის გეგმები შემუშავებულია ყველა შესაბამისი დაცული ტერიტორიისთვის
4.2.3 აღკვეთილებში მდებარე	სააგენტო, დონორი	2018-2021	20 000	აღკვეთილებში მდებარე

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი/შედეგი
იჯარაში გადაცემულ ტერიტორიებზე მართვისა და მდგრადი ნადირობის გეგმების შეფასება და საჭიროებისამებრ განახლება	ორგანიზაცია			იჯარაში გადაცემულ ტერიტორიებზე მართვისა და მდგრადი ნადირობის გეგმების შეფასების ანგარიშ(ებ)ი; საჭიროების შემთხვევაში შეტანილია ცვლილებები შესაბამის მართვისა და მდგრადი ნადირობის გეგმებში

მიზანი 5: დაცულ ტერიტორიებზე რეკრეაციული პოტენციალის შექმნა და მდგრადი ტურიზმის განვითარება

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი
ამოცანა 5.1 მდგრადი ტურიზმის პრინციპების გათვალისწინებით დაცულ ტერიტორიებზე ტურიზმის ეფექტური მართვის სისტემის დანერგვა				
5.1.1 დაცული ტერიტორიების სისტემის მდგრადი ტურიზმის განვითარების ერთიანი სტრატეგიის	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2019	10 000	დაცული ტერიტორიების სისტემის მდგრადი ტურიზმის განვითარების ერთიანი

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი
შემუშავება				სტრატეგიის დამტკიცებული დოკუმენტი
5.1.2 დაცულ ტერიტორიებზე მდგრადი ტურიზმის განვითარების გეგმების შემუშავება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	200 000	მდგრადი ტურიზმის განვითარების გეგმები შემუშავებულია ყველა ტურისტულად აქტიური დაცული ტერიტორიისთვის.
5.1.3 ტურიზმის შესაბამის უწყებებთან (საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაცია, აჭარის ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტი) თანამშრომლობის გაძლიერება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	100 000	ინიცირებულია მინიმუმ ორი ერთობლივი პროგრამა და პროექტი დაცულ ტერიტორიებზე ტურიზმის შესაბამის უწყებებთან
5.1.4 ვიზიტორთა ნაკადების მართვისა და მონიტორინგის (მ.შ. ეკოსისტემებზე ვიზიტორთა ზეგავლენის), ვიზიტორთა სტატისტიკის წარმოების გაუმჯობესება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	25 000	შემუშავებულია დაცულ ტერიტორიებზე ვიზიტორთა აღრიცხვის მეთოდოლოგია და და შექმნილია სტატისტიკის წარმოების ერთიანი ელექტრონული ბაზა ყველა

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი
				დაცული ტერიტორიისთვის
5.1.5 ვიზიტორთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	15 000	შემუშავებულია ვიზიტორთა უსაფრთხოების სტანდარტები დაცულ ტერიტორიებზე
5.1.6 დაცულ ტერიტორიებზე ნარჩენების მართვის სტრატეგიისა და გეგმის ჩამოყალიბება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	30 000	შემუშავებულია დაცული ტერიტორიების სისტემის ნარჩენების მართვის ერთიანი სტრატეგიის დოკუმენტი; შემუშავებულია რეკომენდაციები დაცულ ტერიტორიებზე ნარჩენების მართვის ეფექტური და ინოვაციური მექანიზმების დასანერგად.
5.1.7 დაცულ ტერიტორიებზე ნარჩენების მართვის ეფექტიანი მექანიზმების დანერგვა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	60 000	მინიმუმ 2 დაცულ ტერიტორიაზე დანერგილია ნარჩენების მართვის ეფექტიანი მექანიზმები

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი
ამოცანა 5.2 მრავალფეროვანი, მათ შორის ტრანსსასაზღვრო, ტურისტული პროდუქტის/მომსახურების შექმნა				
5.2.1 ბიომრავალფეროვნებაზე და ვიზიტორთა გამოცდილებაზე დაფუძნებული ტურისტული პროდუქტების შექმნა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	სხვადასხვა დაცულ ტერიტორიაზე არსებობს ბიომრავალფეროვნებაზე და ვიზიტორთა გამოცდილებაზე დაფუძნებული მინიმუმ 3 ახალი ტურისტული პროდუქტი
5.2.2 დაცული ტერიტორიის ფუნქციონალური გამოყენება (ტრადიციული კვების პროდუქტების წარმოება და ხელსაქმე) და აგროტურისტული პროდუქტების რეალიზაციის ხელშეწყობა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	ეროვნულ პარკებში და დაცულ ლანდშაფტში ხელმისაწვდომია ტრადიციული პროდუქტები და ხელნაკეთი ნაკეთობები; ასევე განვითარებულია მინიმუმ 3 აგროტურისტული პროდუქტი
5.2.3 კომბინირებული ტურისტული მარშრუტების განვითარება და მოწყობა (კოლხური ტყის ბილიკი	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	300 000	მოწყობილია ორი ახალი კომბინირებული ტურისტული მარშრუტი: კოლხური ტყის

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი
აჭარაში, კავკასიონის ბილიკი თუშეთი-ხევი, ტრანსსასაზღვრო ბილიკები)				ბილიკი აჭარაში, კავკასიონის ბილიკი თუშეთი-ხევი და ერთი ტრანსსასაზღვრო ბილიკი
5.2.4 ტურისტების მომსახურების ხარისხის სტანდარტების შემუშავება და დანერგვა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018 - 2021	30 000	სააგენტოს მიერ დამტკიცებულია ტურისტების მომსახურების ხარისხის სტანდარტები
ამოცანა 5.3 დაცულ ტერიტორიებზე ტურისტული ინფრასტრუქტურის შექმნა და შენარჩუნება				
5.3.1 ვიზიტორთა ცენტრების ადაპტაცია ტურისტული სერვისის და თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისად	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	300 000	მინიმუმ 5 ვიზიტორთა ცენტრი ადაპტირებულია შეზღუდული შესაძლებლობების ადამიანებისთვის, მომარაგებულია სათანადო საინფორმაციო მასალებით, მოწყობილია სუვენირების თაროები, კაფე და სხვ.

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი
5.3.2 ეკონომიკური ეფექტიანობის განსაზღვრა ახალი ტურისტული ინფრასტრუქტურის შექმნისას	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	20 000	დაცულ ტერიტორიებზე შექმნილ ყველა ახალ ტურისტულ ინფრასტრუქტურას თან ახლავს მდგრადი ეკონომიკური დასაბუთება
5.3.3 ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარება, მდგრადი ტურიზმის განვითარების სამოქმედო გეგმების ან უკვე განსაზღვრული პრიორიტეტების შესაბამისად	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	500 000	მინიმუმ 5 დაცულ ტერიტორიაზე შექმნილია ახალი ტურისტული ინფრასტრუქტურა შესაბამისი ტურიზმის განვითარების სამოქმედო გეგმის ან უკვე განსაზღვრული პრიორიტეტების თანახმად
ამოცანა 5.4 დაცული ტერიტორიების, როგორც სამოგზაურო არეალის, პოპულარობის გაზრდა და პარტნიორული (მათ შორის ტრანსსასაზღვრო) თანამშრომლობის დანერგვა				
5.4.1 დაცული ტერიტორიების მარკეტინგული სტრატეგიის	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2020	30 000	შემუშავებულია დაცული ტერიტორიების მარკეტინგული

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი
შემუშავება				სტრატეგიის დოკუმენტი
5.4.2 დაცულ ტერიტორიებზე მარკეტინგული სტრატეგიის სამოქმედო გეგმების შემუშავება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	მარკეტინგული სტრატეგიის სამოქმედო გეგმები შემუშავებულია ყველა ტურისტულად აქტიური დაცული ტერიტორიისთვის
5.4.3 ტურისტულ საქმიანობასთან დაკავშირებულ დაინტერესებულ მხარეებთან ურთიერთობების გაფართოება და გაუმჯობესება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	20 000	ტურისტულ კატალოგებში ასახულია დაცულ ტერიტორიებზე არსებული ტურისტული პროდუქტები
5.4.4 ეფექტური აკრედიტაციისა და მონიტორინგის გზით ბრენდინგის და მარკირების ერთიანი სისტემის დანერგვა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	20 000	დანერგილია ბრენდინგის და მარკირების ერთიანი სისტემა ყველა დაცულ ტერიტორიაზე
5.4.5 დაცული ტერიტორიების ვიზიტორთა წამახალისებელი ბარათების სისტემის დანერგვა, UNESCO, Geoparks სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	25 000	დაცულ ტერიტორიებზე, სადაც ტურისტებისთვის შესვლა ფასიანია და/ან არსებობს ფასიანი ტურისტული სერვისები, ფუნქციონირებს

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი
თანამშრომლობა ამ მიმართულებით				„დაცული ტერიტორიების მეგობარ ვიზიტორთა“ ფასდაკლების ბარათების სისტემა. არსებობს მუდმივი კომუნიკაცია და შეძლებისდაგვარად ჩატარებულია მინიმუმ ორი გაცვლითი ვიზიტი
5.4.6 დაცული ტერიტორიების პოპულარიზაცია სხვადასხვა საშუალებების გამოყენებით	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	55000	ტურისტული სერვისების განმახორციელებელი მინიმუმ ოთხი დაცული ტერიტორიისთვის არსებობს ტურისტული მეგზურები, სუვენირები, მოწყობილია სარეკლამო ბანერები და შემუშავებულია მობილური აპლიკაცია

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი
				ყოველწლიურად ტარდება სარეკლამო კამპანიები დაცული ტერიტორიების პოპულარიზაციის მიზნით მასმედიის საშუალებით.
5.4.7 მონაწილეობა საერთაშორისო ტურისტულ გამოფენებზე და პრეს ტურების ორგანიზება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	50 000	სააგენტო მონაწილეობს წელიწადში მინიმუმ ერთ საერთაშორისო ტურისტულ გამოფენაზე; ეწყობა წელიწადში მინიმუმ ერთი პრესტური ყველა ტურისტულ დაცულ ტერიტორიაზე
5.4.8 დაცულ ტერიტორიებზე თემატური და სახალხო ღონძიებების ორგანიზება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	100 000	ყველა ძირითად ტურისტულ დაცულ ტერიტორიაზე მოწყობილია წელიწადში

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი
				მინიმუმ ერთი თემატური ან/და სახალხო ღონიძიება/ფესტივალი

მიზანი 6: დაცულ ტერიტორიებზე ისტორიულ-კულტურული ფასეულობების შენარჩუნების ხელშეწყობა

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	ინდიკატორი/შედეგი
ამოცანა 6.1 დაცულ ტერიტორიებზე ისტორიულ-კულტურული ფასეულობების იდენტიფიკაცია				

6.1.1 საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან; თანამშრომლობით დაცულ ტერიტორიებზე არსებული კულტურული ძეგლების აღრიცხვა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2020	30 000	შექმნილია დაცულ ტერიტორიებზე არსებული კულტურული ძეგლების სრული მონაცემთა ბაზა
6.1.2 ბუნების კონსერვაციის თვალსაზრისით მნიშვნელოვანი ისტორიულ-კულტურული ფასეულობების (ტრადიციები, ტრადიციული რესურსთსარგებლობა, ტრადიციული ცოდნა და ა.შ.) იდენტიფიკაცია დაცულ ტერიტორიებზე და მათი კონსერვაციაში/ეკოტურიზმის განვითარებაში ჩართვის პოტენციალის შეფასება.	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	20 000	ჩატარებულია კვლევა და მომზადებულია ანგარიში ბუნების კონსერვაციის თვალსაზრისით მნიშვნელოვანი ისტორიულ-კულტურული ფასეულობების შესახებ
ამოცანა 6.2 კულტურული ფასეულობების შენარჩუნების ხელშეწყობა				
6.2.1 თანამშრომლობის გაძლიერება კულტურული ფასეულობების შენარჩუნების ხელშეწყობისთვის	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	15 000	მომზადებულია ინფორმაციის ურთიერთგაცვლისა და

საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან;				შეხვედრების ამსახველი დოკუმენტაცია
6.2.2 თვითმმართველ თემთან და არასამთავრობო ორგანიზაციებთან ერთობლივი პროექტების ინიცირება კულტურული ფასეულობების შენარჩუნებისა და მათი კონსერვაციაში/ეკოტურიზმის განვითარებაში ჩართვის ხელშეწყობის მიზნით	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	30 000	სისტემის მასშტაბით ინიცირებულია/შესრულებულია სულ ცოტა 5 პროექტი ადგილობრივ თემთან და არასამთავრობო ორგანიზაციებთან ერთად
6.2.3 კულტურული ფასეულობების წარმოჩენა და პოპულარიზაცია	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	25 000	დაცულ ტერიტორიებზე ჩატარებულ ღონისძიებებსა და სარეკლამო და საგანმანათლებლო პროდუქციაში წარმოჩენილია კულტურული ფასეულობები, განსაკუთრებით, ბუნებრივ

				მემკვიდრეობასთან ერთიანობაში
--	--	--	--	---------------------------------

მიზანი 7: საზოგადოებისა და სხვადასხვა უწყებების მხრიდან მხარდაჭერის გაძლიერება

ქმედება	განმახორციელებელი	განხორციელების პერიოდი	სავარაუდო ბიუჯეტი	იონდიკატორი/შედეგი
ამოცანა 7.1 მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლებისა და გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო პროგრამების განვითარება როგორც ეროვნულ, ისე ადგილობრივ დონეზე				
7.1.1 მასმედიასთან თანამშრომლობით სხვადასხვა სამიზნე აუდიტორიაზე ორიენტირებული გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო კამპანიების ინიცირება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	100 000	ინიცირებულია ან განხორციელებულია სულ ცოტა 3 გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო კამპანია
7.1.2 ფართო აუდიტორიისთვის განკუთვნილი გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო კინო და ვიდეო პროდუქციის შექმნა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	100 000	შექმნილია გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო მინიმუმ 5 კინო/ ვიდეო პროდუქცია

7.1.3 დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურებისა და ეკობანაკების ორგანიზება პარტნიორ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	100 000	დაცულ ტერიტორიებზე მოწყობილია სულ ცოტა 100 ეკოტური და 10 ეკობანაკი
7.1.4 სკოლებში „ნორჩ რეინჯერთა“ ჯგუფების ჩამოყალიბების ხელშეწყობა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2020	50 000	სულ ცოტა 3 დაცულ ტერიტორიასთან ფუნქციონირებს „ნორჩ რეინჯერთა“ კლუბები
7.1.5 ბავშვთა ასაკობრივი ჯგუფებისთვის საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავება და განხორციელება პარტნიორ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2020	100 000	ინიცირებულია სპეციალური საგანმანათლებლო პროგრამები, რომლებიც ასევე ითვალისწინებს განსაკუთრებული საჭიროებების მქონე ბავშვების მოთხოვნებს
7.1.6 ვიზიტორთა ცენტრებში საგანმანათლებლო ექსპოზიციების განახლება/მოწყობა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	200 000	მინიმუმ 5 დაცული ტერიტორიის ვიზიტორთა ცენტრში განახლებულია/მოწყობილია საგანმანათლებლო ექსპოზიციები თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისად და ახალი ტექნოლოგიების

				გამოყენებით
7.1.7 საინფორმაციო-საგანმანათლებლო დაფებისა და გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო ბილიკების მოწყობა	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	200 000	მინიმუმ 5 დაცულ ტერიტორიაზე მოწყობილია საინფორმაციო-საგანმანათლებლო დაფები და სულ ცოტა 1 გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო ბილიკი
7.1.8 გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო ეკობილიკების ან მათი სეგმენტების მოწყობა შეზღუდული შესაძლებლობების მოთხოვნების შესაბამისად	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	150 000	სულ ცოტა 2 დაცულ ტერიტორიაზეა მოწყობილია გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო ბილიკები (ან მათი სეგმენტები), რომლებიც ადაპტირებულია შეზღუდული შესაძლებლობების პირთა მოთხოვნებთან
7.1.9 გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო ტრენინგების/სემინარებისა და საინფორმაციო შეხვედრების ჩატარება სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფებისთვის (პედაგოგებისთვის,	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	50 000	ჩატარებულია მინიმუმ 6 გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო ტრენინგი/სემინარი ადგილობრივი პედაგოგებისთვის, სკოლის

სკოლის მოსწავლეებისთვის, სტუდენტებისთვის და სხვ.)				მოსწავლეებისთვის, სტუდენტებისთვის როგორც აღმოსავლეთ, ისე დასავლეთ საქართველოს რეგიონებში
ამოცანა 7.2 საზოგადოებასა და სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებთან ურთიერთობის გაძლიერება				
7.2.1 სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების რეგულარული ინფორმირება დაცული ტერიტორიების სისტემისა და მისი განვითარების პერსპექტივების შესახებ	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021	30 000	ჩატარებულია საინფორმაციო შეხვედრები, პროგრამებისა და პროექტების ანგარიშების წარდგენა და სპეციალური ექსკურსიები სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებისთვის
7.2.2 სპეციალური საინფორმაციო პუბლიკაციის მომზადება სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებისთვის	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018 - 2021	20 000	მომზადებულია სპეციალური საინფორმაციო პუბლიკაცია სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებისთვის, რომელშიც წარმოჩენილია დაცული

				ტერიტორიების შექმნისა და განვითარების წარმატებული შემთხვევები, სისტემის წინაშე მდგომი ძირითადი გამოწვევები და მათი დამლევის გზები, დაცული ტერიტორიების ეკოსისტემური სერვისები და მათი როლი ქვეყნისა და საზოგადოების განვითარების საქმეში და სხვ.
7.2.3 ფართო საზოგადოებისთვის განკუთვნილი სააგენტოს ბოლო 10 წლის (2008-2018 წწ.) ანგარიშის მომზადება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018 – 2019	15 000	გამოცემულია ბოლო 10 წლის (2008-2018 წწ.) ანგარიში, რომელშიც წარმოჩენილია სააგენტოს მიღწევები და მომავალი 10 წლის გეგმები
7.2.4 წლიური ანგარიშების მომზადება	სააგენტო, დონორი ორგანიზაცია	2018-2021 (ყოველწლიურად)	25 000	წლიური ანგარიშები ხელმისაწვდომია სააგენტოს ვებ-გვერდზე

9. განხორციელება, შეფასება და მონიტორინგი

დაცული ტერიტორიების სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა საკმაოდ ამბიციურ მიზნებსა და ამოცანებს სახავს. მათ შესასრულებლად სააგენტოს ყველა არსებული თუ სამომავლო რესურსის მობილიზება და დიდი ძალისხმევის გაწევა მოუწევს. თუმცა წარმატების მისაღწევად აუცილებელი იქნება საზოგადოებისა და სხვა უწყებების ძლიერი მხარდაჭერა და მათთან თანამშრომლობა როგორც ეროვნულ, ისე ადგილობრივ და საერთაშორისო დონეზე. ასევე კრიტიკულად მნიშვნელოვანია სექტორთშორისი და პარტნიორული ურთიერთობები არასამთავრობო, სამეცნიერო თუ დონორ ორგანიზაციებთან ეროვნულ, ადგილობრივ და საერთაშორისო დონეზე. შესაძლებლობების გაძლიერების და საკუთარი შემოსავლების ზრდის პოზიტიური ტენდენციების მიუხედავად, ამ სტრატეგიის ამოცანებისა და ქმედებების მნიშვნელოვანი ნაწილის განხორციელება მთლიანად ან ნაწილობრივ დამოკიდებული იქნება გარე დაფინანსებასა და პარტნიორი ორგანიზაციების მიერ შესრულებულ პროექტებზე.

სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის უშუალო განხორციელებისთვის აუცილებელია, რომ ეს დოკუმენტი ადეკვატურად აისახოს სისტემის შიგნით უკვე არსებულ თუ მომავალში მომზადებულ ყველა გეგმასა და პროგრამაში, როგორებიცაა: მთელი სისტემისთვის შემუშავებული სტრატეგიები, სააგენტოს პროგრამები, დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმები და ქვემდებარე სტრატეგიები და ქვეგეგმები და, რაც მთავარია, წლიური სამუშაო გეგმები. სწორედ წლიური გეგმები იქნება მთავრი ინსტრუმენტი იმისთვის, რომ უზრუნველყოფილი იყოს დაგეგმილი ქმედებების სრულად ტრანსფორმირება ყოველდღიურ მართვაში როგორც ცენტრალური აპარატის, ისე ტერიტორიული ადმინისტრაციების დონეზე.

წინამდებარე სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა „ცოცხალ“ დოკუმენტად უნდა განვიხილოთ, რათა მან მოქმედების მთელი პერიოდის მანძილზე არ დაკარგოს აქტუალობა და სისტემის ადაპტური მართვის საწინდარი გახდეს. ამისთვის კი საჭიროა მისი შესრულების მუდმივი მონიტორინგი. სამოქმედო გეგმის მონიტორინგისა და შეფასების საფუძველს წარმოადგენს ამავე გეგმაში თითოეული ქმედებისთვის მითითებული ინდიკატორი. თუმცა ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში სასურველია მოცემული ქმედების შესრულება/არშესრულების საკითხი უფრო ფართო კონტექსტში იქნას განხილული, რათა საჭიროების შემთხვევაში მოდიფიკაციის ან ადაპტირების ადეკვატური რეკომენდაცია შემუშავდეს. სამოქმედო გეგმის შეფასება ჩატარდება დოკუმენტის მოქმედების მე-3 წელს, რათა შესაძლებელი

გახდეს მასში საჭირო ცვლილებების ასახვა მოქმედების ვადის ამოწურვამდე. მაქსიმალური ობიექტურობის მისაღწევად სასურველია, თუ ამ პროცესში დამოუკიდებელი მხარეებიც ჩაერთვებიან.